

ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΠΑΡΑΠΤΩΜΑ ΤΗΣ ΜΕΘΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ *

Υ Π Ο

Ἀρχιμ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ ΚΑΤΣΟΥΡΗ

ΕΙ Σ Α Γ Ω Γ Η

ΤΟ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ Η ΜΕΘΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΝ ΗΘΙΚΗΝ

«Οὐδὲν γὰρ τῶν παρὰ Θεοῦ γενομένων κακόν, ἀλλ' ἡ τούτων παράχρησις βλαβερόν· εἰ δὲ κακίας ταῦτα αἷτια ἦν, οὐκ ἂν παρήχθησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ· ὥστε ὁ τὰ τοῦ Θεοῦ διαβάλλων ποιήματα, εἰς τὸν ποιήσαντα τὴν βλασφημίαν ἐκτείνει»¹.

Ἡ ἐπιγραμματικὴ αὕτη διατύπωσις τοῦ Ματθαίου Βλάσταρη συνοψίζει καὶ τὴν καθόλου θέσιν τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς ἔναντι τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τῆς μέθης. Τὸ οἰνόπνευμα (οἶνος καὶ σίκερα)² δὲν ἀποτελεῖ τι τὸ ἀπόβλητον καὶ βδελυκτόν. Ἐκτίσται εἰς εὐφροσύνην ἀνθρώποις. (Σοφ. Σειρ. λα' (λδ') 27). Πᾶν δὲ κτίσμα Θεοῦ καλόν. (Α' Τιμ. δ' 4). Δέον ὅμως «τῇ διακρίσει χρᾶσθαι πρὸς πάντας»³, διότι ἡ τούτου παράχρησις βλαβερόν, εἰς τὴν μέθην ἄγουσα. Ἡ μέθη δὲ οὐ μόνον τὸ σῶμα φθείρει καὶ τὰ ἦθη ἐξαχρειοῖ, ἀλλὰ κατὰ τὸν

* Ἡ παρούσα μελέτη ἀποτελεῖ τμῆμα ἀνεκδότου ἐργασίας ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ μέθη ἐν τῷ Κανονικῷ Δικαίῳ».

Σημείωσις: Αἱ παραπομπαὶ εἰς ἔργα κατακεχωρισμένα ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ γίνονται ἀπλῶς διὰ τῆς μνείας τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως, ἄνευ ἐπαναλήψεως τοῦ τίτλου τοῦ ἔργου. Ὅσάκις πρόκειται περὶ συγγραφέως, οὗτινος ἔχουσι καταχωρισθῆναι πλεονα τοῦ ἐνὸς ἔργα, πρὸς διάκρισιν σημειοῦται παραπλευρῶς τοῦ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως συντετημένως καὶ ὁ οἰκείος τίτλος.

1. Ματθαίου Βλάσταρη, Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον, στοιχ. Β', κεφ. Θ', ἐρμηνεῖα εἰς τὸν ΝΑ' κανόνα τῶν ἁγ. Ἀποστόλων, ἐν Συντ. τ. 6φ σ. 141. Πρβλ. καὶ Ζιωναρᾶ, ἐρμηνεῖα εἰς τὸν αὐτὸν κανόνα, ἐν Συντ. τ. 2φ σ. 67.

2. Ὑπὸ τὸ σημεῖον Schékhar (Ὁ σίκερα) νοοῦνται παντοῖα μεθυστικὰ ποτὰ κατασκευαζόμενα εἴτε ἐκ κριθῆς, εἴτε ἐξ ὀπωρῶν, εἴτε ἐκ μέλιτος, εἴτε ἐκ φοινίκων. (Κ. Κοντογόνη, σ. 231-232).

3. Ἁγ. Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου, ἐν «Εὐεργετινῷ», τ.Β', σ. 196.

Μ. Βασίλειον καὶ «ἀθεότητός ἐστιν ἀρχή, σκότωσης οὐσα τοῦ διανοητικοῦ, δι' οὗ μάλιστα ὁ Θεὸς ἐπιγινώσκεσθαι πέφυκεν»^{4,5}.

Ἡ θέσις αὕτη τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς ἐρεῖδεται στερρῶς ἐπὶ τε τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τῆς τε πατερικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καθόλου γραμματείας.

Ὁ οἶνος, ὅστις μετὰ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ἐλαίου, ἐμφανίζεται ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ, ὡς οὐσιῶδες μέσον τῆς καθ' ἡμέραν διατροφῆς τοῦ Ἰσραηλίτου⁶, ἀποτελεῖ κατὰ τὴν παλαιοδιαθηκικὴν διδασκαλίαν θεῖον δῶρον⁷. Αὐτὸς ὁ Θεὸς ὑπόσχεται εἰς τὸν ἐκλεκτὸν Του λαὸν εὐθηνίαν οἴνου (καὶ τῶν λοιπῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἅτινα ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὴν συντήρησιν τοῦ ἀνθρώπου), ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον παραμείνῃ πιστὸς εἰς Αὐτόν, φυλάττων τὴν διαθήκην καὶ τηρῶν τὰς ἐντολάς Του⁸, ἐπαπειλεῖ δὲ ἀφανισμόν τῶν ἀγαθῶν τούτων ἐν τῇ ἐναντίᾳ περιπτώσει⁹. Αἱ ἀπαρχαὶ καὶ τὰ ἐπιδέκατα τοῦ οἴνου προσφέρονται εἰς τὸν Θεόν¹⁰ (χρησιμεύουσι δὲ πρὸς συντήρησιν τῶν λειτουργῶν τοῦ Θεοῦ, λευιτῶν καὶ ἱερέων), ἵνα μάθῃ ὁ λαὸς φοβεῖσθαι Κύριον τὸν Θεόν του πάσας τὰς ἡμέρας¹¹, καὶ ἡ σπονδὴ τοῦ οἴνου συνοδεύει τὰς θυσίας¹². Αἱ εὐφραντικαὶ τοῦ οἴνου ιδιότητες ἐξαιρῶνται ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ¹³, παραλλήλως ὁμοῦς ἐπισημαίνονται καὶ αἱ ἐκ τῆς καταχρήσεως τούτου προκύπτουσαι καταστρεπτικαὶ ἐπὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν συνέπειαι¹⁴. Ἡ προφητικὴ ἰδίᾳ φωνὴ δριμύως ταλανίζει τοὺς φιλο-

4. Ἑρμηνεῖα εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, ΡΓ, τ. 30, στ. 376. Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ: Μῆθη Κύριον οὐχ ὑποδέχεται, Πνεῦμα ἅγιον ἀποδιώκει. (Περὶ γαστρ. καὶ μέθης, Δόγ. ΙΣΤ', ΡΓ, τ. 32, στ. 1328).

5. Ὅρισμόν τοῦ ἁμαρτήματος τῆς μέθης ἐπιτυχῆ δίδει ὁ D. Prümmer, σ. 228. Ἡ ρωμαιοκαθολικὴ ἠθικὴ θεολογία διακρίνει τὸ ἁμάρτημα τῆς μέθης εἰς συγγνωστὸν (Venial sin) καὶ θανάσιμον (Mortal sin). Βλ. H. Jone, σ. 57.

6. Πρβλ. Γεν. ιδ' 18, κζ' 25, Δευτ. ιε' 14, Κρ. ιθ' 19, Β' Βασ. ιστ' 1-2, Δ' Βασ. ιη' 32, Β' Παραλ. β' 10,15, ια' 11, λβ' 28, Ἐκκλ. θ' 7, ι' 19.

7. Πρβλ. Ἐκκλ. β' 25, «τίς φάγεται καὶ τίς πίνεται πάρεξ αὐτοῦ». (Βλ. καὶ Γεν. κζ' 28, Δευτ. λβ' 14, λγ' 28, Παροιμ. γ' 10).

8. Πρβλ. Ἐξ. κγ' 25, Δευτ. ζ' 13, ια' 14. (Βλ. καὶ Ὡσ. β' 10, 24, Ἀμ. θ' 14, Ἰωὴλ β' 19,24, Ἱερ. λη' (λα') 12).

9. Πρβλ. Δευτ. κη' 39. (Βλ. καὶ Ὡσ. β' 11, Ἀμ. ε' 14, Μιχ. στ' 15, Ἀγγ. α' 11, Ἡσ. ιστ' 10, κδ' 7-11).

10. Πρβλ. Ἀριθμ. ιη' 12, Δευτ. ιβ' 17, ιη' 4, Β' Παραλ. λα' 4-5, Νεεμ. ι' 37, 39, ιγ' 5, Ἰουδιθ ια' 13. Περὶ τῆς προσφορᾶς τῶν πρωτογεννημάτων ἢ ἀπαρχῶν τῶν γεννημάτων καὶ τῶν δεκάτων γενικῶς βλ. Κ. Κοντογόνην, σ. 134-138.

11. Βλ. Δευτ. ιδ' 23.

12. Πρβλ. Δευτ. κγ' 13, Ἀριθμ. ιε' 5-11, κη' 7, 14. Πλετονα περὶ τῆς σπονδῆς τοῦ οἴνου βλ. εἰς Κ. Κοντογόνην, σ. 132-138.

13. Πρβλ. Κριτ. θ' 13, Ψαλμ. ργ' 15, Σοφ. Σειρ. μ' 20 κ.ἄ.

14. Πρβλ. Γεν. θ' 21, ιθ' 30-36, Α' Ἐσδρ. γ' 17-22, Παροιμ. ιβ' 11α, κ' 1, κγ' 21,29-35, κστ' 9, Σοφ. Σειρ. θ' 9, ιθ' 1-2, κστ' 8, λα' (λδ') 29-30.

πότας καὶ μεθύσους¹⁵. Δι' ὃ καὶ τὸ ἠθικὸν παράγγελμα τῆς ἀποφυγῆς τῆς μέθης πλειστάκις ἐπαναλαμβάνεται, μάλιστα δὲ ἐν τῇ σοφιολογικῇ τῆς Π. Διαθήκης γραμματείᾳ¹⁶. Ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ, τέλος, ἀνευρίσκονται καὶ αἱ ρίζαι τῆς δι' ἄσκησιν τελείας ἀποχῆς τοῦ οἴνου. Οὕτως ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς Ναζιραίους, τοὺς διὰ βίου τουτέστιν ἢ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀφιερωμένους εἰς τὸν Θεόν, ἐκτὸς ἄλλων καὶ νὰ μεταλαμβάνωσιν οἴνου ἢ ἐτέρου τινὸς οἴνοπνευματοῦχου ποτοῦ¹⁷.

Ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ προσωπικοῦ Αὐτοῦ παραδείγματος¹⁸, τοῦ ἐν Κανὰ θαύματος¹⁹, καὶ τῆς ἐν τῷ μυστικῷ δέλπνῳ μεταβολῆς τοῦ οἴνου εἰς τὸ πανακήρατον Αὐτοῦ αἷμα²⁰, ἐπεκύρωσε τὴν παλαιοδιαθηκικὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπιτρεπτοῦ τῆς μεταλήψεως οἴνοπνεύματος. Ἐν ταύτῳ ὅμως καὶ ὑπόδειγμα κατέλιπε τοῖς ἀνθρώποις ἀσκήσεως αὐστηραῆς, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπὶ τεσσαράκοντα νηστεύσας ἡμέρας²¹, καὶ διὰ τῆς θείας Του διδασκαλίας τὴν μέθην κατεδίδακσεν²², ὡς καθιστῶσαν τὴν ψυχὴν δυσκίνητον πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος τὰς «οἰνοφλυγίας» καὶ τοὺς «πότους» χαρακτηρίζει ὡς ἐκδηλώσεις τοῦ «θελήματος τῶν ἐθνῶν», καὶ καλεῖ τοὺς πιστοὺς «εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίας, ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιῶσαι χρόνον»²³.

Παραφερῆς εἶναι καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ὁ θεῖος οὗτος Ἀπόστολος συγκαταριθμεῖ τὴν μέθην ἐν τοῖς ἔργοις τῆς «σαρκὸς»²⁴ καὶ τοῦ «σκότους»²⁵, καὶ θεωρεῖ ταύτην ὡς ἀντικρυς ἀντίθετον πρὸς τὰ ἔργα τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ φωτός. Δι' ὃ προτρέπει τοὺς πιστοὺς ἵνα μὴ μεθύσκωνται οἴνω, ἐν ᾧ ἐστὶν ἄσωτία²⁶, διότι οἱ μέθυσοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι²⁷. Παραγγέλλει δὲ τοῖς πιστοῖς «μὴ συναναμίγνυσθαι, μηδὲ συνεσθίειν» μετ' ἀδελφοῦ μεθύσου²⁸. Παραλλήλως ὅμως δὲν παραλείπει νὰ τονίσῃ καὶ τὸ

15. Πρβλ. Ἑσ. ε' 11,22, κβ' 13, κη' 7, Ἄμ. στ' 6 κ.ἀ.

16. Πρβλ. Τωβ. δ' 15, Παροιμ. κγ' 20, 31, λα' 4, Σοφ. Σειρ. λα' (λδ') 25. Βλ. καὶ Δευτ. κα' 18-21, καθ' ὃ τιμωρεῖται διὰ λιθοβολισμοῦ υἱὸς ἀπειθής τοῖς ἑαυτοῦ γονεῦσι καὶ οἰνόφλυξ.

17. Πρβλ. Ἀριθμ. στ' 1 κ. ἐ., Κριτ. ιγ' 4,7,14, Α' Βασ. α' 11. Βλ. καὶ Λουκ. α' 15.

18. Ματθ. ια' 19, Λουκ. ζ' 34.

19. Ἰω. β' 1-11.

20. Ματθ. κστ' 27-28, Μάρκ. ιδ' 23-24, Λουκ. κβ' 17,20, Α' Κορ. ια' 25-28.

21. Ματθ. δ' 1-2, Λουκ. δ' 1-2.

22. Πρβλ. Λουκ. κα' 34, καὶ παραβολὴν τοῦ κακοῦ δούλου ἐν Ματθ. κδ' 45-51, Λουκ. ιβ' 42-46.

23. Α' Πέτρ. δ' 2-3.

24. Γαλ. ε' 21.

25. Ρωμ. ιγ' 13, Α' Θεσ. ε' 7.

26. Ἐφ. ε' 18.

27. Α' Κορ. στ' 10, Γαλ. ε' 21.

28. Α' Κορ. ε' 11.

ἐπιτρεπτόν τῆς μεταλήψεως οἴνου πνεύματος, διδάσκων «ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον· ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως»²⁹, καὶ προτρέπων τὸν ἡγαπημένον αὐτοῦ μαθητὴν Τιμόθεον ἵνα μεταλαμβάνῃ ὀλίγου οἴνου διὰ λόγους θεραπευτικούς³⁰.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁμως, παρὰ τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος τοσοῦτον σαφῆ διδασκαλίαν τῆς Κ. Διαθήκης, ἐνεφανίσθησαν, ἥδη ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων³¹, ἔντονοι ἀσκητικαὶ καὶ ἐγκρατικαὶ τάσεις, αἵτινες ὠδήγησαν εἰς διαφόρους αἰρετικὰς ἀκρότητας, ἐν αἷς καὶ ἡ ἀντίληψις τοῦ οἴνου ὡς πράγματος διαβολικοῦ καὶ βδελυκοῦ, καὶ ὁ ἀποσκορακισμὸς τοῦ οἴνου ἐκ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας³².

Κατὰ τῶν αἰρετικῶν τούτων ἀκροτήτων ἀντεξῆλθεν ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν κανόνων αὐτῆς³³ καὶ τῆς ὀρθοδόξου πατερικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας. Ἐνεκεν τούτου ἐν ταῖς συγγραφαῖς τῶν ἐκκλησιαστικῶν πατέρων καὶ συγγρα-

29. Α' Τιμ. δ' 4-5.

30. Α' Τιμ. ε' 23.

31. Πρβλ. Κολασ. β' 16. Βλ. καὶ Ἄ. Θεοδώρου, Ἱστορία τῶν δογμάτων, τ. Α', ἐν Ἀθήναις 1963, σ. 313 κ.ε.

32. Βλ. Π. Τρεμπέλα, Δογματικὴ, τ. Γ', Ἀθήναι 1961, σ. 156. Ἄ. Θεόδωρου, ἔνθ' ἄν. σ. 378, 380, 389, καὶ Κ. Μπόνη, Τινες αἱ καταπολεμούμεναι αἱρέσεις κλπ., ἐν Ἐπιστ. Ἐπετηρ. Θεολογ. Σχολῆς Πανεπ. Ἀθηνῶν, τ. ΙΔ', ἐν Ἀθήναις 1963, σ. 461-484.

33. Ἀγ. Ἀποστόλων κ. ΝΑ' καὶ ΝΓ' (Σύντ. τ. Β' σ. 67, 70, Β.Ε.Π., τ. Β' σ. 177). Πρβλ. καὶ κανόνας Ἀγίας ΙΔ', Γάγγρας Α', Β', Δ', Θ', ΙΔ', καὶ Μ. Βασιλείου ΚΗ' (Σύντ. τ. Γ' σ. 48, 100, 101, 103, 106, 110, τ. Δ', σ. 164).

34. Ρωμ. ιδ' 20, Α' Τιμ. δ' 5. Πρβλ. Μ. Βασιλείου, Ὅροι κατὰ πλάτος, ἐρ. ΙΗ' (PG, τ. 31, στ. 965), Ἀμφιλοχίου, Περὶ ψευδοῦς ἀσκήσεως: Δέδεικται οὖν καὶ ἐν τούτῳ, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ μέχρι τοῦ πάθους αὐτοῦ μετελάμβανον τῶν κτισμάτων αὐτοῦ· μᾶλλον δὲ αὐτὸς ὁ Κύριος διὰ τῆς οικείας αὐτοῦ ἀγαθότητος καὶ οἰκονομίας ἠγάπησε τὰ ἑαυτοῦ κτίσματα. (παρὰ Κ. Μπόνη, ἔνθ' ἄν. σ. 482), καὶ Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου, Ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις, ἐρωτ. ΚΣΤ': Πάντα μὲν ὁ Θεὸς καλὰ ἐποίησεν, ὑπὸ δὲ τῆς τῶν ἀνθρώπων πλεονεξίας καὶ ἀκρασίας παραληφθέντα, εἰς ὃ μὴ γέγονεν, οὐ καλὰ τυγχάνει. (PG, τ. 89, στ. 592).

35. Πρβλ. Διατ. τῶν Ἀγ. Ἀποστ. διὰ Κλήμεντος, βιβλ. Η', κεφ. XLIV (καὶ Ἐπιστ. τοῦ βιβλ. Η' τῶν Διατ. τῶν Ἀποστ. κεφ. XXVI): Τοῦτο δὲ φαμεν, οὐχ ἵνα μὴ πίνωσιν, ἀλλως γὰρ ἔστιν ὑβρίσαι τὸ ὑπὸ Θεοῦ γενόμενον εἰς εὐφροσύνην, ἀλλ' ἵνα μὴ παροινώσιν. οὐ γὰρ εἶπεν ἡ γραφή μὴ πίνειν οἶνον, ἀλλὰ τί φησιν; «Μὴ πίνει οἶνον εἰς μέθην», καὶ πάλιν. «Ἄκανθαί φύονται ἐν χειρὶ μεθύσου». τοῦτο δὲ οὐ περὶ τῶν ἐν κλήρῳ μόνον φαμέν, ἀλλὰ καὶ περὶ παντὸς λαϊκοῦ χριστιανοῦ, ἐφ' οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. (Β. Ε. Π., τ. Β', σ. 169, 193-194). Ἰγνατίου Ἀντιοχείας (ἀμφιβαλλόμενον), Ἐπιστ. πρὸς Ἡρώνα: Οἴνου καὶ κρεῶν μὴ πάντῃ ἀπέχου· οὐ γὰρ ἐστὶ βδελυκτά... ἀλλὰ μεμετρημένως καὶ εὐτάκτως, ὡς Θεοῦ χορηγοῦντος. (Β. Ε. Π., τ. Β', σ. 329), Ἰωάννου Χρυσόστομου, Λόγ. ΙΒ' Περὶ γαστρ. καὶ μέθης: Μὴ τοίνυν τὸν οἶνον διάβαλλε, ἀλλὰ τὴν μέθην, καὶ τὸν κακῶς τῷ καλῷ χρῆσάμενον. (PG, τ. 63, στ. 649), Τοῦ αὐτοῦ, Κατὰ μεθύοντων: Ἀπεχώ-

φέων λίαν συχνάκις ἀπαντῶμεν τὸν τονισμόν τῆς Παυλείου διδασκαλίας, ὅτι «πάντα καθαρὰ» καὶ «οὐδὲν ἀπόβλητον μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον»³⁴, τὴν δριμεῖαν καταδίκην τόσον τῶν μεθύοντων, ὅσον καὶ τῶν βδελυσομένων τὸν οἶνον³⁵, καὶ τὴν διατύπωσιν τρόπου συνδυασμοῦ τῆς ἀσκήσεως μετὰ τῆς μεταλήψεως οἴνου³⁶.

μεθα μέθης· οὐ λέγω ἀπεχώμεθα οἴνου, ἀλλ' ἀπεχώμεθα μέθης· οὐκ οἶνος ποιεῖ μέθην· κτίσμα γὰρ ἐστὶ Θεοῦ, Θεοῦ δὲ κτίσμα οὐδὲν ποιεῖ πονηρόν, ἀλλὰ προαίρεσις πονηρὰ ποιεῖ μέθην. (PG, τ. 50, στ. 434), Ἰωάννου Κλίμακος, σχόλιον Ἰσαὰκ εἰς λόγ. ΙΕ': Ταῦτα δὲ εἰσι τὰ αἰτία τῆς ἁμαρτίας· ὁ οἶνος καὶ αἱ γυναῖκες, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐεξία τοῦ σώματος, οὐχ ὅτι φυσικῶς ἁμαρτία εἰσι ταῦτα, ἀλλ' ὅτι ἡ φύσις ἐξ αὐτῶν εὐκόλως κλίνει πρὸς τὰ πάθη τῆς ἁμαρτίας· καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος παραφυλάττεσθαι σπουδαίως. (P.G. τ. 88, στ. 917), Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου: Οὐ χρεὶ βίβη ἔρκου καταδουλοῦν τὸ τῆς γνώμης ἐλευθερον, οὔτε τινὸς τῶν τοῦ Θεοῦ κτισμάτων, ὡς φαύλου ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ τῇ διακρίσει χρᾶσθαι πρὸς πάντα. («Εὐεργετινός», τ. Β' σ. 196), Παλλαδίου, Ἡ πρὸς Λαῦσον Ἱστορία: Λόγω τοίνυν μεταλαμβάνων καὶ λόγω ἀπεχόμενος οὐχ ἁμαρτήσεις ποτέ... ἄμεινον γὰρ ἢ μετὰ λόγου οἰνοποσία τῆς μετὰ τύφου ὕδροποσίας. (P. G, τ. 34, στ. 1003-1004, «Εὐεργετινός», τ. Β', σ. 194).

36. Πρβλ. Μ. Βασιλείου, "Ὅροι κατὰ πλάτος, ἐρώτ. ΙΗ', «"Οτι δεῖ πάντων τῶν παρατιθεμένων ἡμῖν ἀπογεύεσθαι»: Πρὸς δὲ τὸ μὴ συνεπιπτεῖν τοῖς ἐχθροῖς τοῦ Θεοῦ τοῖς κεκαυτηριασμένοις τὴν ἴδιαν συνείδησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεχομένοις βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἐκτίσεν εἰς μετάληψιν μετ' εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς, ἄπτεσθαι μὲν ἐκάστου χρή, καιροῦ ποτε συμπεσόντος, ὅσον ἐνδείκνυσθαι τοῖς ὀρώσιν, ὅτι πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς καὶ ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον. Ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ, καὶ ἐντεύξεως· φυλάσσειν δὲ καὶ οὕτω τὸν τῆς ἐγκρατείας σκοπόν· τοῖς μὲν εὐτελεστέροις καὶ ἀναγκαίοις πρὸς τὸ ζῆν μέχρι τῆς χρείας προσδιατρίβοντα, καὶ ἐν τούτοις τοῦ κόρου τὸ βλαβερὸν ἐκκλίνοντα, τῶν δὲ πρὸς ἡδονὴν καθόλου ἀπεχόμενον... (PG, τ. 31, στ. 965). Βλ. καὶ διήγησιν περὶ τοῦ ἀββᾶ Παφνουτίου (PG, τ. 65, στ. 377, 380, Cotelerius, τ. Α', σ. 648), καὶ Συνόδου Ἀγκύρας κ. ΙΔ' (Σύντ. τ. Γ' σ. 48).

ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΠΑΡΑΠΤΩΜΑ ΤΗΣ ΜΕΘΗΣ

1. Γενική επισκόπησης.

α) Τὸ προκείμενον κανονικὸν ὑλικόν. Ἡ μέθῃ προβλέπεται καὶ τιμωρεῖται ὡς κανονικὸν παράπτωμα³⁷ ὑπὸ τῶν κανόνων ΜΒ' καὶ ΜΓ' τῶν ἀγίων καὶ πανσέπτων Ἀποστόλων³⁸, ὧν τὸ κείμενον ἔχει οὕτως³⁹:

37. Πλείονες τοῦ ἐνὸς ἐπιστημονικοῦ ὄρου ἐχρησιμοποιήθησαν ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς νομικῆς ἐπιστήμης πρὸς ἀπόδοσιν τῆς ἐννοίας τῶν ἐπαγομένων τὴν ἐπιβολὴν ἐκκλησιαστικῶν ποινῶν πράξεων. Οὕτως ἐγένετο χρῆσις τῶν ὄρων π λ η μ ε λ η μ α (Κ. Ράλλης), ἐκκλησιαστικῶν ἀ δ ί κ η μ α (Ἄ. Χριστοφίλοπουλος, Κ. Μουρατίδης), κανονικῶν ἀ δ ί κ η μ α (Π. Παναγιωτάκος), κανονικῶν ἔ γ κ λ η μ α (Γ. Ἀναστασιάδης), ἐκκλησιαστικῶν ποινικῶν ἀδίκημα καὶ ἐκκλησιαστικῶν πειθαρχικῶν παράπτωμα (Γ. Ράμμος), ἐκκλησιαστικῶν πα ρ ά π τ ω μ α (Μίλας-Ἀποστολόπουλος, Ἰ. Εὐταξίας, Ἄ. Ἀλιβιζάτος, Κ. Τριανταφυλλόπουλος, Νόμος 5383 τῆς 31 Μαρτ./11 Ἀπριλ. 1932 «Περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» ἀρθρ. 7), κανονικῶν πα ρ ά π τ ω μ α (Μητροπ. Νουβίας Ἀνθίμος Σίσκος), καὶ εἴ τινος ἄλλου μὴ ὑποπεσόντος εἰς τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν. Ἐκ τῶν ὄρων τούτων ὁ ὅρος πλημμέλημα εἶναι οἰκείος εἰς τὸν κανονικὸν νομοθέτην (Γρηγορίου Νύσσης κ. Δ' καὶ ΣΓ'), ἀπαντᾷ δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ γλώσσῃ (ἀκολουθία τῶν ἐξομολογουμένων, νεκρώσιμος ἀκολουθία, Εὐχολόγιον τὸ μέγα, ἐπιμ. Ν. Π. Παπαδοπούλου, ἐκδ. Μ. Σαλιβέρου, ἐν Ἀθήναις 1927, σ. 164, 293) ὑπὸ γενικῆν ἔννοιαν, περιλαμβάνουσαν τὸ τε ἐκούσιον καὶ τὸ ἀκούσιον («καὶ ὑπὲρ τοῦ συγχωρηθῆναι αὐτῷ πᾶν πλημμέλημα ἐκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον»). Παρὰ ταῦτα ὁμοίως ὁ ὅρος οὗτος ἐνέχει τὸ μειονέκτημα, ὅτι δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς σύγχυσιν, λόγῳ τῆς εἰδικῆς σημασίας, ἣν κέκτηται οὗτος ἐν τῷ κοινῷ ποινικῷ δικαίῳ (τριχοτομία τῶν ἐγκλημάτων εἰς κακουργήματα, πλημμελήματα καὶ πταίσματα). Ὁ γενικὸς δὲ ὅρος ἀδίκημα ἐν τῇ συγχρόνῳ νομικῇ ὀρολογίᾳ, κατ' ἐπιβίωσιν τῆς Ἀριστοτελείου διδασκαλίας, ἔχει προσλάβει εἰδικὸν στενὸν περιεχόμενον, χρησιμεύων πρὸς ὑποδήλωσιν τῶν πράξεων, ἐν αἷς ὑφίσταται ὑποκειμενικῇ ὑπαιτιότης. Ἐπομένως ὑπὸ τὸν ὄρον τούτον δὲν δύναται νὰ περιληφθῶσιν ἅπαντα αἱ πράξεις, αἵτινες ἐπάγονται τὴν ἐπιβολὴν ἐκκλησιαστικῶν ποινῶν, διότι, ὡς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἀναπτύσσομεν, ὑφίστανται καὶ πράξεις, δι' ἧς ἐπιβάλλεται ἐκκλησιαστικὴ ποινὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἀντικειμενικῆς εὐθύνης, ἥτοι ἀνεξαρτήτως πταίσματος τοῦ πράξαντος. Ἐνεκα τούτου προεκρίναμεν τὸν γενικὸν ὄρον παράπτωμα, ὅστις οὐ μόνον ἐν τῇ Κ.Δ. ἀπαντᾷ (Ματθ. σί' 14, Μάρκ. ια' 25, Ρωμ. δ' 25, ε' 15-20, Γαλ. στ' 1, κ.ά.) καὶ δὴ ὡς γενικὴ ἔννοια, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ συγχρόνου ἑλληνος νομοθέτου (Ν. 5383/1932, ἀρθ. 1, 7, 23) καὶ ὑπὸ τῶν πλείστων συγγραφέων προτιμᾶται. Πρὸς ἐξειδικεύσιν δὲ τοῦ γενικοῦ τούτου ὄρου προκρίνομεν, μετὰ τοῦ ἀοιδίου Μητροπολίτου Νουβίας Ἀνθίμου Σίσκου, τὴν πρόταξιν τοῦ ὄρου «κανονικόν», δεδομένου ὅτι αἱ πράξεις αὗται προβλέπονται καὶ τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων.

38. Περὶ τῶν ἐπ' ὀνόματι τῶν ἀγίων Ἀποστόλων φερομένων ὀγδοήκοντα πέντε κανόνων ἴδε: Δ.Σ. Μπαλάνου, Πατρολογία, Ἀθήναι 1930, σ. 437, Ἄ. Ἀλιβιζάτου, Οἱ 1. κανόνες, σ. 135-136, Μίλας-Ἀποστολόπουλος, σ. 440 κ.έ., G. Bardy, Canons Apostoliques, ἐν Dictionnaire de droit canonique, τ. 2, στ. 1288-1295.

39. Κατὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν Γ. Ράλλη καὶ Μ. Ποτλῆ (Σύντ. τ. Β' σ. 58).

Κ α ν ὶ ν Μ Β'.

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, κύβοις σχολάζων, καὶ μέθαις, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

Κ α ν ὶ ν Μ Γ'.

ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, τὰ ὅμοια ποιῶν, ἢ παυσάσθω, ἢ ἀφοριζέσθω ὡσαύτως καὶ λαϊκός.

Οἱ δύο οὗτοι κανόνες, ἐπικυρωθέντες μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀποστολικῶν κανόνων ὑπὸ τοῦ δευτέρου κανόνος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ Βασιλικῷ Παλατίῳ συνελθούσης ἐν ἔτει 691/2 Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κέκτηνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κύρος οἰκουμενικόν. Τὸ κύρος δὲ καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἔρρωται μέχρι τῆς σήμερον, καθ' ὅσον δὲν κατηργήθησαν δι' ἀχρησίας (Desuetudo)⁴⁰, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἀδιαλείπτου περιλήψεως αὐτῶν ἐν ἀπάσαις ταῖς βυζαντιναῖς καὶ μεταβυζαντιναῖς κανονικαῖς καὶ νομοκανονικαῖς συλλογαῖς, καὶ ταῖς συγχρόνοις τοιαύταις⁴¹.

Τὸ νόημα, τέλος, τοῦ κανόνος ΜΒ' τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἀποδίδει, διὰ τελείως ὁμοῦ διαφόρου λεκτικῆς διατυπώσεως, καὶ ὁ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Πατριάρχου Κων/πόλεως Ταρασίου (784-806) πρὸς τοὺς ὄσιωτάτους ἐπισκόπους τῆς φιλοχρίστου Σικελίας περιεχόμενος κανὼν, ὅστις, ἐν τινι τρόπῳ, καὶ ὡς ἐρμηνευτικὸς τοῦ ΜΒ' Ἀποστολικῷ κανόνος δύναται νὰ θεωρηθῇ.

Τὸ κείμενον τοῦ κανόνος τούτου ἔχει ὡς ἐξῆς⁴²: «Ἐῖπατε· Οἱ κραιπαλῶντες καὶ οἶνω πολλῷ χρώμενοι καὶ τῇ μέθῃ αὐτοὺς προσπηγνύντες, μὴ διορθούμενοι, ἀλλ' ἐπιμένοντες, καθαιρείσθωσαν».

β) Συστατικοὶ ὅροι τῆς ἐννοίας τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης. Ἰνα συγκροτήσωμεν τὴν ἐν-

40. Περὶ τῆς δι' ἀχρησίας καταργήσεως κανόνος ἴδε Μίλας-Ἀποστολόπουλον, σ. 93 κ.έ., ποινικοῦ-δὲ νόμου ἴδε Ν-Χωραφῶν, Ποιν. Δίκ. σ. 61.

41. Οἱ κανόνες ΜΒ' καὶ ΜΓ' τῶν ἁγ. Ἀποστόλων περιλαμβάνονται ἐν ταῖς ἐξῆς ἑλληνικαῖς κανονικαῖς καὶ νομοκανονικαῖς συλλογαῖς: Ἰωάννου τοῦ Σχολαστικοῦ, Πατριάρχου Κων/πόλεως, Συναγωγὴ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν εἰς ν' τίτλους διηρημένη, τίτλ. Α' (Pitra, Juris Eccl. Graec. Hist. et Mon. τ. 2, σ. 382), Νομοκάνων εἰς ΙΔ' τίτλους, τίτλ. Θ', κεφ. κζ' (Pitra, ἐνθ. ἀν. τ. 2, σ. 558, Σύντ. τ. Α', σ. 201 κ.έ.), Ματθαίου Βλάσταρη, Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον. στοιχ. Κ', κεφ. λε' (Σύντ. τ. ΣΤ', σ. 345), Μανουὴλ Μαλαξοῦ, Νομοκάνων κεφ. ρκα' (Ἐθν. Βιβλ. χφ. 1375), Ἰακώβου, ἀρχιμανδρίτου Ἰωαννίνων, Βακτηρία Ἀρχιερέων, στοιχ. Κ', κεφ. ρπς' (Ἐθν. Βιβλ. χφ. 1373), Θεοφίλου Καμπανίας Νομικόν, Π § 10 (Ἐκδ. Δ. Γκίνη, σ. 47), Μιχ. Φωτεινοπούλου, Νομικὸν Πρόχειρον (Ἐκδ. Π. Ζέπου, σ. 243), Νομοκάνων Παλαιστίνος (ἐν Α.Ε.Κ.Δ., τ. Η' (1953), σ. 244), Νομοκάνων Δημ. Βιβλ. Πειραιῶς [χφ. 13 (23040)] κεφ. ρμζ', Πηδάλιον, σ. 27-28. Σύντ. τ. Β', σ. 58. Περὶ τῆς περιλήψεως τῶν κανόνων τούτων ἐν ταῖς σλαβικαῖς κανονικαῖς συλλογαῖς ὄρα Μίλας-Ἀποστολόπουλον, σ. 113.

42. Κατὰ τὴν ἔκδοσιν Pitra (Juris Eccl. Graec. Hist. et Mon., τ. 2, σ. 312).

νοϊαν τοῦ ὑπὸ ἔρευναν κανονικοῦ παραπτώματος, δέον ὅπως ἀνεύρωμεν τοὺς συστατικοὺς τῆς ἐννοίας ταύτης ὄρους, ἀποχωρίζοντες καὶ ἐρμηνεύοντες τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα, ἅτινα ἢ προκειμένη κανονικὴ ὕλη ('Αποστ. κ. ΜΒ' καὶ ΜΓ') παρέχει.

Οἱ δύο οὗτοι κανόνες περιλαμβάνουσι τὰ ἐξῆς ἐπὶ μέρους στοιχεῖα: α) τὴν συνιστώσαν τὸ παράπτωμα πράξιν (σκολάζειν μέθαις)· β) τὴν ἀπαραίτητον θετικὴν προϋπόθεσιν διὰ τὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ποινικὸν κολασμὸν τῆς πράξεως (ἢ παυσάσθω ἢ...), ἥτις ἀποτελεῖ τὸν ἐξωτερικὸν ἢ ἀντικειμενικὸν ὄρον τοῦ ἀξιοποίνου⁴³. γ) τὸ ὑποκείμενον τῆς πράξεως (ἐπίσκοπος, πρεσβύτερος, διάκονος, ὑποδιάκονος, ἀναγνώστης, ψάλτης, λαϊκός)· καὶ δ) τὴν ἀπειλουμένην ποινικὴν κύρωσιν (καθαιρείσθω, ἀφοριζέσθω).

Τὸν πυρῆνα, κατὰ ταῦτα, τοῦ ὑπὸ ἔρευναν κανονικοῦ παραπτώματος ἀποτελεῖ ἡ πράξις τοῦ μεθύσκεσθαι, ἢ ἄλλως ἢ μέθη (Ebrietas). Ὁ ὄρος μέθη, ὑπὸ τὴν συνήθη καὶ γενικὴν αὐτοῦ ἐννοϊαν, σημαίνει τὴν ἐκ τῆς πόσεως οἰνοπνευματοῦχου ποτοῦ προκύπτουσαν κατάστασιν τῆς ὀξείας τοῦ ὄργανισμοῦ δηλητηριάσεως (μέθη ἐξ οἰνοπνεύματος), ἣν λεπτομερῶς ἐν τοῖς Εἰσαγωγικοῖς περιεγράψαμεν.

Κατάστασις ὅμως ὀξείας τοῦ ὄργανισμοῦ δηλητηριάσεως, ὁμοιάζουσα ἐν πολλοῖς πρὸς τὴν διὰ τῆς λήψεως οἰνοπνεύματος παραγομένην, δημιουργεῖται καὶ διὰ τῆς ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ὄργανισμῷ εἰσαγωγῆς καὶ ἐτέρων τοξικῶν οὐσιῶν, γνωστῶν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ὑπὸ τὸν γενικὸν ὄρον «ναρκωτικά» (Narcotics, Drugs), οἷα τὸ ὄπιον καὶ τὰ παράγωγα αὐτοῦ μορφίνη, ἠρωίνη κλπ, τὰ συνθετικὰ αὐτῶν ἰσοδύναμα, τὸ χασίσιον (Cannabis Indica, Cannabis Americana) κ.ἄ.⁴⁴. Τῶν οὐσιῶν τούτων ποιοῦνται χρῆσιν οἱ ἀνθρώποι πρὸς σκοποὺς ἡδονιστικοὺς καὶ εὐφοριστικούς, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ οἰνοπνεύματος συμβαίνει. Τὰ ἐκ τῆς χρήσεως ὅμως τούτων ἀποτελέσματα, συγκρινόμενα πρὸς τὰ ἐκ τῆς λήψεως οἰνοπνεύματος πηγάζοντα, εἶναι ἀπείρως καταστρεπτικώτερα, διότι αἱ οὐσῖαι αὗται εἶναι ἐξόχως δραστικὰ καὶ ἐθιστικὰ δηλητήρια (Habitforming Drugs). Ἡ διὰ τῆς χρήσεως δὲ τῶν ἀνωτέρω ναρκωτικῶν οὐσιῶν παραγομένη ὀξεῖα τοῦ ὄργανισμοῦ δηλητηρίασις χαρακτηρίζεται ἐν τῇ ἐπιστήμῃ

43. Τὴν θεωρητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐνδιαφέροντος θέματος τῶν ἐξωτερικῶν ἢ ἀντικειμενικῶν τοῦ ἀξιοποίνου ὄρων βλ. παρὰ Ν. Χωραφᾶ, Ποιν. Δίκ., σ. 158 κ.ἑ.

44. Ἐκ τῆς πλουσίας περὶ τῶν ναρκωτικῶν βιβλιογραφίας βλ. Κ. Γαρδίκαν, τ. 1, σ. 268-294, Μ. Στριγγέρην, σ. 219-224, 234-241, Γ. Κανάτσιον, σ. 218-241, Marie Nyswander, Drug Addictions, ἐν American Handbook of Psychiatry (Editor Silvano Arieti) (Basic Books inc., Publishers), New York 1959, τ. 1, σ. 614-622, World Health Organization (Technical Report Series No 131), Treatment and Care of Drug Addicts, Geneva 1957.

διὰ τοῦ αὐτοῦ ὄρου, δι' οὗ καὶ ἡ ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος προκύπτουσα, ἦτοι διὰ τοῦ ὄρου μέθη (μέθη ἐκ ναρκωτικοῦ)⁴⁵.

Γεννᾶται ἐντεῦθεν τὸ ἐρώτημα: Ποίαν μέθην θὰ θεωρήσωμεν, ὅτι ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα τοῦ προκειμένου κανονικοῦ παραπτώματος; Ἡ ἄλλαις λέξεσι τὸν ὄρον «μέθη» δέον νὰ ἐννοήσωμεν ἐνταῦθα στενῶς (μέθη ἐξ οἰνοπνεύματος), ἢ εὐρύτερον, περιλαμβάνοντες ἐν αὐτῷ καὶ τὴν ἐκ τῆς λήψεως παντὸς μεθυστικοῦ μέσου⁴⁶ προκύπτουσαν μέθην;

Φρονοῦμεν ὅτι ὀρθότερον εἶναι νὰ ἐρμηνεύσωμεν ἐνταῦθα διασταλτικῶς τὸν ὄρον μέθη, περιλαμβάνοντες ἐν αὐτῷ τὴν τε ἐξ οἰνοπνεύματος καὶ τὴν ἐκ ναρκωτικοῦ μέθην. Διότι, καὶ ἂν ἀκόμη ἤθελεν ὑποτεθῆ ὅτι ὁ κανονικὸς νομοθέτης εἶχεν ὑπ' ὄψιν του, λόγῳ τῶν κρατουσῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅτε ἐνομοθέτει κοινωνικῶν συνθηκῶν, μόνον τὴν ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος μέθην, τὸ ἀληθὲς νόημα τῆς προκειμένης κανονικῆς διατάξεως ἀποδίδει ἡ εὐρύτερα τοῦ ὄρου τούτου ἔννοια. Διότι ὁ κανονικὸς νομοθέτης διὰ τῆς ἀναγωγῆς τῆς μέθης εἰς κανονικὸν παράπτωμα ἐσκόπει ὅπως προφυλάξῃ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ἐκ τῆς ἐπιβλαβοῦς παραχρήσεως παντὸς μεθυστικοῦ μέσου, ἱκανοῦ νὰ ὑποδουλώσῃ αὐτὰ καὶ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἠθικὴν ἀπαθλίωσιν. Ἡ τοιαύτη δὲ τοῦ ὄρου μέθη διασταλτικὴ ἐρμηνεῖα δὲν προσκρούει εἰς τὴν δέσμευσιν τῆς ἀρχῆς *Nullum crimen, nulla poena, sine lege*⁴⁷, ἥτις ἀποκλείει μόνον τὴν ἀνάλογον ἐφαρμογὴν κανόνος πρὸς θεμελίωσιν ἢ ἐπαύξῃσιν τοῦ ἀξιοποίνου⁴⁸.

Ἴνα ἀποτελέσῃ ἡ μέθη, ὑπὸ τὴν εὐρύτεραν αὐτὴν ἐκδοχὴν, τὸν πυρῆνα

45. Ἐν τῇ ἀγγλικῇ ὁρολογίᾳ ὁ ὅρος *Intoxication* χρησιμοποιεῖται πρὸς ὑποδήλωσιν τὸσον τῆς ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος μέθης, ὅσον καὶ τῆς ἐκ ναρκωτικῆς τινος οὐσίας. Ἐνῶ ἀντιθέτως οἱ ὅροι *Drunkenness* καὶ *Inebriety* ὑποδηλοῦσι μόνον τὴν ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος παραγομένην μέθην.

46. Κατὰ τὸν Schönke (παρὰ Ἡ. Γάφω, τεῦχος Α', σ. 167, ὑποσ. 10) μεθυστικὸν μέσον εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ λαμβάνεται εἰς τὸ σῶμα καὶ ὀδηγεῖ εἰς μίαν ἰδιαιτέραν ψυχικὴν κατάστασιν, καθ' ἣν αἱ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου προερχόμεναι ἀνασταλτικαὶ ἐπιδράσεις μειοῦνται ἢ αἴρονται, ἢ συνείδησις διαταράσσεται καὶ ἡ πνευματικὴ ἐνεργητικότης νοσηρῶς βλάπτεται.

47. Ἡ ἀρχὴ αὕτη, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ποινικὸν τῆς Ἐκκλησίας δίκαιον, πηγάζει ἐκ τοῦ θείου δικαίου (*Jus Divinum*), καὶ δὴ ἐκ τῶν ῥήσεων τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «οὗ γὰρ οὐκ ἔστι νόμος, οὐδὲ παράβασις» (Ρωμ. δ' 15) καὶ «ἀμαρτία οὐκ ἔλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου» (Ρωμ. ε' 13). Πλεῖονα περὶ τοῦ θέματος τούτου βλ. ἐν Μητρ. Νουβίας Ἀνθίμου Σίσκου,

Τὸ καν. δίκαιον καὶ ἡ φιλοσ. ἀρχὴ Ν.Σ.Ν.Ρ.Σ.Λ., Π. Παναγιωτάκου, Γένεσις, ἔννοια, καὶ περιεχόμενον τῆς ἐκκλησ. ποιν. δικαιοσύνης ἐν Ἑλλάδι, Α Ε Κ Δ, τ. ΙΒ' (1960) σ. 12,

- τοῦ αὐτοῦ, Τὸ ποιν. δίκ. τῆς Ἐκκλησίας, σ. 66 κ. ἐ., 101 κ. ἐ. (Περὶ τοῦ θείου δικαίου καὶ τῆς διακρίσεως αὐτοῦ εἰς *Ius Divinum Positivum* καὶ *Jus Divinum Naturale* βλ. Κ. Κυριαζῆ, Τὸ φυσικὸν καὶ κανονικὸν δίκαιον ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου, τεύχη Α' καὶ Β', Ἀθῆναι 1957, περὶ δὲ τῶν Ἀποστολικῶν ῥήσεων, ὡς πηγῆς τοῦ θείου δικαίου βλ. Φ. Γεωργιάδην, Πηγαὶ ἐκκλ. δικ., σ. 42 κ. ἐ.).

48. Περὶ τοῦ ἐπιτρεπτοῦ τῆς διασταλτικῆς ἐρμηνείας πρὸς θεμελίωσιν ἢ ἐπαύξῃσιν τοῦ ἀξιοποίνου βλ. Ν. Χωραφᾶν, Ποιν. δίκ. σ. 64 κ. ἐ., Ἰ. Παπακυριακόπουλον, σ. 38 κ. ἐ.,

τοῦ ταυτοσήμου κανονικοῦ παραπτώματος δέον νὰ εἶναι ὑπαίτιος, ἐφ' ὅσον δὲ ἡ μέθη προέρχεται ἐξ οἰνοπνεύματος, ἡ διατάραξις τῶν ψυχικῶν λειτουργιγῶν νὰ ὑπερβαίῃ τὰ ὅρια τῆς ἐκ τῆς συνήθους καθημερινῆς ἐλαφρᾶς πόσεως προκυπτούσης καταστάσεως τῆς ἐπουσιώδους μέθης.

Ἡ ὑπαίτιος μέθη, καίτοι ἀποδοκιμάζεται ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς ὡς ἀμάρτημα, ἐν τούτοις δὲν συνίστησι καὶ κανονικὸν παράπτωμα. Διότι ὁ κανονικὸς νομοθέτης ἀπειλεῖ ποινὴν οὐχὶ κατὰ τοῦ ἀπαξ ὑποπεσόντος εἰς τὸ τῆς μέθης ἀμάρτημα, ἀλλ' ἐναντίον τοῦ σ χ ο λ ᾶ ζ ο ν τ ο ς μέθαις. Τὸ ρῆμα σχολάζειν μετὰ δοτικῆς συντασσόμενον κέκτηται τὴν σημασίαν τοῦ ἀφιερῶν τὸν καιρὸν εἰς τι, καταγίνεσθαι εἰς τι, ὡς σχολάζειν φιλοσοφίᾳ (Λουκιανοῦ, Μακρόβιοι 4), σχολάζειν μουσικῇ (Λουκιανοῦ, Ἀληθεῖς ἱστορίαι, 2,15) κλπ. Ἐπομένως τὸ σχολάζειν μέθαις γραμματικῶς ἐρμηνεύεται οὕτως: ἀφιερῶ τὸν καιρὸν μου εἰς τὸ μεθύσκεσθαι, μεθύσκομαι συχνάκις, περιέρχομαι εἰς κατάστασιν μέθης κατὰ συνήθειαν⁴⁹. Συστατικὸς, κατὰ ταῦτα, ὅρος τῆς ἐννοίας τοῦ προκειμένου κανονικοῦ παραπτώματος εἶναι οὐχὶ ἀπλῶς τὸ ὑπαίτιως μεθυσθῆναι, ἀλλὰ τὸ κατὰ συνήθειαν ὑπαίτιως μεθύσκεσθαι.

Ἡ ἐννοια αὕτη «τοῦ κατὰ συνήθειαν μεθύσκεσθαι» συγγενῆς οὔσα πρὸς τὴν ἐννοίαν «τῆς καθ' ἑξὶν καταχρήσεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ἢ ἄλλων ναρκωτικῶν μέσων» (Π.Κ. ἄρθρ. 71 § 1) διακρίνεται ταύτης κατὰ τοῦτο, ὅτι, ἐνῶ ἡ πρώτη ἐκφράζει ἀπλῶς τὴν ἐννοίαν τῆς καθ' ἐπανάληψιν καταχρήσεως μεθυστικοῦ τινος μέσου, ἡ δευτέρα περιλαμβάνει ἐν ἑαυτῇ προσέτι καὶ τὴν ἐννοίαν τῆς ὑποδουλώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ μεθυστικὸν τοῦτο μέσον⁵⁰. Ἐν ἀναφορᾷ, λοιπόν, πρὸς τὴν κατὰ L. Williams⁵¹ διάκρισιν τῶν «Excessive Drinkers» εἰς «Regular Heavy Drinkers» καὶ «Chronic Alcoholics», θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ πρῶτος ὅρος ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ κανονικοῦ βαρέος πότου (Regular Heavy Drinker), ἐνῶ ὁ δεύτερος συνδέεται μὲ τὴν ἐννοίαν τοῦ χρονίου ἀλκοολικοῦ (Chronic Alcoholic). Ἡ διαπίστωσις τῆς συνδρομῆς τοῦ ὄρου τοῦ «κατὰ συνήθειαν» μεθύσκεσθαι δὲν παρουσιάζει δυσκολίας, διότι στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ἀντικειμενικοῦ κριτηρίου τῆς ἐπανειλημμένης καταχρήσεως μεθυστικοῦ μέσου, ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ δικαστικὴ διακρίβωσις τοῦ «καθ' ἑξὶν» καταχρᾶσθαι μεθυστικοῦ τινος μέσου παρίσταται δυσχερῆς, δι' ὃ ὁ Κ. Γαρδίκας⁵² συνιστᾷ τὴν ὑπὸ εἰδικῶν πραγματογνωμόνων ἐξέτασιν τοῦ κατηγορουμένου.

Διὰ τὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὅμως, ποινικὸν κολασμὸν τοῦ σχολάζοντος μέθαις εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἡ πλήρωσις τοῦ ὑπὸ τῶν ΜΒ' καὶ ΜΓ' Ἀποστολ.

49. Πρβλ. τὴν διατύπωσιν τοῦ προμνημονευθέντος κανόνος τοῦ Πατριάρχου Ταρασίου «Οἱ... τῇ μέθῃ αὐτοὺς προσπηγνόντες».

50. Βλ. Κ. Γαρδικίαν, τ. Γ', σ. 597, Τούσην-Γεωργίου, σ. 167.

51. L. Williams, σ. 1.

52. Τόμος Γ', σ. 597.

καν., διὰ τῆς φράσεως («ἢ παυσάσθω ἢ...»), τασσομένου ἐξωτερικοῦ (ἢ ἀντικειμενικοῦ) ὄρου τοῦ ἀξιοποίνου, δεδομένου ὅτι δὲν ὑφίσταται, πρὸ τῆς πληρώσεως τῆς προϋποθέσεως ταύτης, ἀξιοποίνος πρᾶξις⁵³.

Ἴδωμεν νῦν ποῖα στοιχεῖα περιλαμβάνει ὁ ἐξωτερικὸς οὔτος τοῦ ἀξιοποίνου ὄρος. Ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν ὅτι, ἀντὶ τῆς κατὰ διάζευξιν συνδέσεως (ἢ παυσάσθω ἢ...), ἥτις ἀποτελεῖ τρόπον συνδέσεως προτάσεων κατὰ παράταξιν, δύναται ν' ἀποδοθῆ ἄριστα τὸ νόημα τοῦ κανόνος διὰ συνδέσεως τῶν προτάσεων καθ' ὑπόταξιν, διὰ τῆς χρήσεως ὑποθετικῆς ἀρνητικῆς προτάσεως, εἰσαγομένης διὰ τοῦ «εἰ μὴ» (εἰ μὴ παύσεται, καθαιρεῖσθω). Ἡ συνιστώσα τὸν ἐξωτερικὸν ὄρον τοῦ ἀξιοποίνου δευτερεύουσα αὕτη ὑποθετικὴ πρότασις, λογικῶς ἀναλύεται εἰς δύο τινά: α) αὐστηρὰν νοουθεσίαν πρὸς τὸν σχολάζοντα μέθαις, ὅπως ἀπόσχη τῆς ἐφαμάρτου ταύτης συνηθείας· καὶ β) ἐπακολουθοῦσαν ὑπαίτιον μέθην, ἥτις ἀποδεικνυσιν ἄκαρπον τὴν προηγηθεῖσαν νοουθεσίαν.

Ὁ λόγος, ὅστις ὠδήγησε τὸν κανονικὸν νομοθέτην εἰς τὴν θέσπισιν τοῦ ἐξωτερικοῦ τούτου ὄρου τοῦ ἀξιοποίνου, εἶναι προφανές. Ὁ κανονικὸς νομοθέτης ἀποβλέπει εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ὑποπεσόντος εἰς τὴν ἐφάμαρτον ταύτην συνηθειαν, ἐπιθυμεῖ δὲ πρὶν ἢ καταφύγη εἰς τὴν διὰ τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ θεραπείαν, νὰ ἐξαντλήσῃ πᾶν περιθώριον ἐπιτυχίας τοῦ σκοποῦ τούτου δι' ἐπηρεασμοῦ τῆς βουλήσεως τοῦ παρεκτραπέντος διὰ μέσων ἡπιωτέρων, ὡς ἡ νοουθεσία⁵⁴.

Περιεχόμενον τῆς τοιαύτης αὐστηρᾶς νοουθεσίας δέον νὰ εἶναι ἀπαραιτήτως καὶ ἡ ἀπειλὴ τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ, ἢ ρητὴ τουτέστι προειδοποίησις, ὅτι, ἐὰν δὲν ἀπόσχη τῆς ἐφαμάρτου ταύτης συνηθείας, θὰ ὑποστῇ τὴν ἐπιβολὴν τῶν ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων προβλεπομένων αὐστηρῶν κυρώσεων.

Ἡ νοουθεσία δέον ὅπως προέρχεται ἐκ τῆς ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Τοιαύτη εἶναι ἡ δυνάμενη ν' ἀσκήσῃ καὶ τὴν ποινικὴν δίωξιν. Ἦτοι α) ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἢ Ἱερᾷ Σύνοδος, ἐὰν τὸ ὑποκείμενον τοῦ παραπτώματος εἶναι ἀρχιερεὺς (N. 5383/1932, ἄρθρ. 143), ἐφ' ὅσον δὲ πρόκειται περὶ τῶν λοιπῶν ὑποκειμένων τοῦ παραπτώματος ἢ ὁ Μητροπολίτης, ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν τοῦ ὁποίου διατελεῖ τὸ ὑποκείμενον, ἢ ἐκεῖνος, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου διαπράττεται τὸ παράπτωμα (N. 5383/1932, ἄρθρ. 100 ἐδ. α' (ὡς ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ ἄρθρ. 8 τοῦ N. 898/1943), ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρ. 7)· ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κρήτης ἢ Ἱερᾷ Ἐπαρχιακῇ Συνόδῳ, ἐφ' ὅσον ὑποκείμε-

53. Ὁ Π. Παναγιωτάκος (Ποιν. Δίκ. σ. 113) κατατάσσει τὸ κανονικὸν ἀδίκημα τῆς μέθης ἐν τοῖς «ἀθροιστικοῖς» κανονικοῖς ἀδικήμασιν. Ὑπὸ τὸν ὄρον δὲ «κανονικὰ ἀδικήματα ἀθροιστικά» χαρακτηρίζει ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων συστατικὸν στοιχεῖον εἶναι ἢ καθ' ἕξιν τέλεσις καὶ τῶν ὁποίων ἢ ἀντικειμενικὴ ὑπόστασις πληροῦται μετὰ προηγουμένην κατὰ τοῦ ἐκτραπέντος προειδοποίησιν ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς πρὸς κατάπαυσιν τῆς κακῆς ταύτης ἕξεως.

54. Πρβλ. C.J.C. c. 2214 § 2,

νον τοῦ παραπτώματος εἶναι ἀρχιερεὺς (N. 4149/1961 «Περὶ καταστατικοῦ Νόμου τῆς ἐν Κρήτῃ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων», ἀρθρ. 72 § 2), καὶ ὁ Μητροπολίτης, ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν τοῦ ὁποίου διατελεῖ τὸ ὑποκείμενον τοῦ παραπτώματος, προκειμένου περὶ τῶν λοιπῶν ὑποκειμένων (N.4149/1961, ἀρθρ. 72 § 1, ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἀρθρ. 55 § 1)· καὶ γ) ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὅρει, ἐν μὲν τοῖς κοινοβίοις ὁ ἡγούμενος μετὰ τῶν ἐπιτρόπων, ἐν δὲ τοῖς ἰδιορρυθμοῖς οἱ ἐπίτροποι (Καταστατικὸς Χάρτης τοῦ Ἁγίου Ὁρους, κυρωθεὶς ὑπὸ τοῦ Ν.Δ. τῆς 10/16 Σεπτ. 1926, ἀρθρ. 47).

Ἡ νοθεσία δὲν εἶναι ἀνάγκη ὅπως περιβληθῇ ἰδιαιτερόν τινα τύπον⁵⁵. Δύναται νὰ εἶναι ἔγγραφος ἢ προφορική. Δέον ὅμως ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι ἐξατομικευμένη, ν' ἀπευθύνεται τουτέστι πρὸς ἓν ἢ πλείονα, ἀτομικῶς ὅμως προσδιοριζόμενα, πρόσωπα. Οὕτω δὲν πληροῦται τὸ πρῶτον σκέλος τοῦ ἐξωτερικοῦ ὄρου τοῦ ἀξιοποίνου, ἐὰν ἐπίσκοπός τις ἀπευθύνῃ ἀπαγορευτικὴν τῆς μέθης ἐγκύκλιον πρὸς τὸν ὑπ' αὐτὸν ἱερὸν κλῆρον. Ἀντιθέτως ἢ προϋπὸθεσις πληροῦται, ἐὰν ἡ παραινετικὴ τοῦ ἐπισκόπου ἐπιστολὴ ἀπευθύνεται πρὸς πλείονα, ἀτομικῶς ὅμως προσδιοριζομένους, κληρικούς, οἵτινες ἔχουσι τὴν κακὴν τοῦ μεθύσκεισθαι συνήθειαν.

55. Κατὰ παλαιὰν τῆς Ἐκκλησίας πρᾶξιν οἱ πρὸς οὓς ἐγένετο νοθεσία ἐδίδουσαν ἔγγραφον ὑπόσχεσιν, ὅτι θ' ἀπέχουσι τοῦ λοιποῦ τῆς μέθης, ἐν ἣ ἐμνημόνευον καὶ τὴν ἀπειληθεῖσαν αὐτοῖς ποινικὴν κύρωσιν, ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῆς ὑποσχέσεως. Τοιαύτας ἔγγραφους ὑποσχέσεις βλ. ἐν ΑΣΤΑ. τ. Α' σ. 590, τ. Β' σ. 30-31, 134, 158, 423-424, 463. Ὁμοίαν τοιαύτην ἔχει δημοσιεύσει καὶ ὁ Μητροπολίτης Κῶ Ἐμμανουὴλ Ἰ. Καρπάθιος ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ τῆς Ἱ. Μ. Κῶ, τεύχ. Α', σ. 88-89, ἣν καὶ παραθέτομεν κατωτέρω διὰ τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ παρουσιάζει, λόγῳ τῶν μνημονευομένων χρηματικῶν κυρώσεων καὶ τῆς, παρὰ τοὺς κανόνας, ὑποσχέσεως τελείας ἀποχῆς ἀπὸ τοῦ οἴνου πνεύματος.

Ὁ Κῶος Μελέτιος ἐπιβεβαιοῖ.

Μὲ τὸ παρὸν μου φανερώνα κατέμπροσθεν τοῦ Πανιερωτάτου δεσπότη μου ἀγίου κυρίου Μελετίου καὶ τῶν ἐντιμοτάτων κληρικῶν καὶ ἀρχόντων καὶ τῶν λοιπῶν ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ἔκαμα ἀποχὴν τελείαν τοῦ κρασιοῦ καὶ τοῦ ρακιοῦ ἕως ἐσχάτης μου ἀναπνοῆς νὰ μὴν τὸ βάλω εἰς τὸ στόμα μου ἐπειδὴ ἐγνώρισα τὸ ἐλάττωμά μου καὶ ἤλθα εἰς αἴσθησιν. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου διηνεκῆ ἀσφάλειαν ἔδωσα τὸ παρὸν μου ὑποσχετικὸν γράμμα καὶ ὑπόσχομαι ὅτι ὀψέποτε ἤθελα πῖει ρακὴ ἢ κρασί νὰ εἶμαι ἐκπτώτος τῆς ἱερωσύνης μου καὶ αὐτοκαθηρμένος καὶ νὰ γρεωστῶ εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν γρόσια πεντήκοντα καὶ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τοῦ δεσπότη μου γρόσια πεντήκοντα. Καὶ διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθοῦς ὑποσχέσεώς μου ἔδωσα τὸ παρὸν ὑποσχετικὸν γράμμα μου ἐπιβεβαιωμένον παρὰ τοῦ πανιερωτάτου δεσπότη μου καὶ ἐμάρτυρον παρὰ τῶν ἐντιμοτάτων κληρικῶν καὶ ἀρχόντων. Ἐν ἔτει ἀψῆς Φεβρουαρίου ιγ'.

Γαβριὴλ Ἱερομόναχος ὑπόσχομαι τὰ ἄνωθεν.

Ὁ Λογοθέτης Ἀλέξιος μάρτυς

Ὁ Ρήτωρ Χατζῆ Γεώργιος μάρτυς (κ.λ.π.)

Ἡ τοιαύτη ἐκκλησιαστικὴ πρακτικὴ εἶναι ὀρθή, δι' ὃ φρονούμεν ὅτι δέον νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐφαρμοζομένη καὶ σήμερον, διότι οὐ μόνον ἐξασφαλίζει τὴν εὐχερῆ ἀπόδειξιν τῆς πληρώσεως τοῦ πρώτου σκέλους τοῦ ἐξωτερικοῦ ὄρου τοῦ ἀξιοποίνου, ἀλλὰ καὶ ψυχολογικὴν ἐπίδρασιν ἰσχυρὰν δύναται ν' ἀσκήσῃ ἐπὶ τοῦ παρεκτραπέντος.

Τὰ αὐτά, τέλος, τῆς νοθεσίας ἀποτελέσματα ἐπάγεται καὶ ἡ ἐπιβολὴ πειθαρχικῆς ποινῆς δι' ὑπαίτιον μέθην^{56, 57}.

Ἡ ἀποδεικνύσα ἄκαρπον τὴν προηγηθεῖσαν νοθεσίαν ὑπαίτιος μέθῃ δέον ὅπως ἐπακολουθήσῃ ἐντὸς βραχέος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον χρονικοῦ διαστήματος. Ποία ἡ ἀκριβὴς ἔκτασις τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δέον ὅπως πραγματοποιηθῇ ἡ ὑπαίτιος μέθῃ, ἵνα πληρωθῇ ὁ ἐξωτερικὸς τοῦ ἀξιοποίνου ὄρος, δὲν ἔχει καθορισθῆ ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου, τῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου κρίσεως ἐπαφιευμένης εἰς τὴν διακριτικὴν εὐχέρειαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστοῦ.

γ) Ὁρισμὸς τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης καὶ διαιρέσεις αὐτοῦ. Διὰ τῆς συνθέσεως τῶν ἀνωτέρω συστατικῶν ὄρων τῆς ἐνοίας τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης συνάγεται ὁ ἐξῆς ὀρισμὸς: Μέθῃ καλεῖται ἡ ὑπὸ παντὸς μέλους τῆς Ἐκκλησίας ὑπαίτιος ἐξ οἰνοπνεύματος ἢ ἐτέρας ναρκωτικῆς οὐσίας ὀξεῖα τοῦ ὀργανισμοῦ δηλητηρίασις, ἣτις ἀπέδειξεν ἄκαρπον τὴν προηγηθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς προσωπικὴν νοθεσίαν πρὸς ἀποβολὴν τῆς ἐφαμάρτου τοῦ μεθύσκεσθαι συνηθείας.

Ὁ κανονικὸς, κατὰ ταῦτα, νομοθέτης ἀνήγαγεν εἰς κανονικὸν παράπτωμα τὴν ἐμμονὴν εἰς τὴν ἐφάμαρτον τοῦ μεθύσκεσθαι συνηθείαν. Ἡ τοιαύτη ἐμμονή, ἣτις ἐκδηλοῖ περιφρόνησιν πρὸς τὰς ἐντολάς τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων, ἀψευδῆ μαρτυρίαν τῆς καθυποδουλώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν χρῆσιν μεθυστικῶν μέσων. Ἡ καθυποδούλωσις ὅμως αὕτη ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἰδιαιτέρον γνῶρισμα τοῦ χρονίου ἀλκοολισμοῦ.

Ὅθεν δυνάμεθα γενικῶς νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ κανονικὸς νομοθέτης, ἐκ τοῦ εὐρυτέρου κύκλου τῶν ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς ἀποδοκιμαζομένων ποικίλων μορφῶν μέθης—περιστατικῆ ὑπαίτιος ὀξεῖα μέθῃ, κατ' ἐπανάληψιν ἢ

56. Περὶ τῆς παρεμφεροῦς νομοτυπικῆς μορφῆς τῆς μέθης ὡς πειθαρχικῆς παραβάσεως βλ. κατωτέρω Κεφάλαιον Β'.

57. Διὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ πρώτου σκέλους τοῦ ἐξωτερικοῦ ὄρου τοῦ ἀξιοποίνου ἀρκεῖ ἡ ἀπαξ γενομένη νοθεσία. Ἡ ὑπὸ τοῦ Βαλσαμῶνος, ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ΣΤ' Ἀποστ. Κανόνος (Σύντ. τ. 2ος σ. 9) μνημονευομένη πρᾶξις τῆς ἐκ τρίτου ἐπαναλήψεως τῆς νοθεσίας (διὰ τριακονθημέρων ἐπιφωνημάτων τριῶν ἐπεφωνήσατο ἢ ἀγία σύνοδος ἀποσχέσθαι), ἀποτελεῖ καθ' ἡμᾶς ὑπερβολικὴν πρὸς τοὺς παραβάτας ἐπιεικειαν. Ἐν τῷ κανονικῷ δικαίῳ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἡ τρισὴ τῆς νοθεσίας ἐπανάληψις ρητῶς ἐπιτάσσεται ὑπὸ πλείστων κανόνων Πρβλ. Decretal. Gregor. IX, Lib. III, tit. I, De vita et honestate etc Cap. XVI «si tertio a te commoniti» καὶ Tit. II De cohabitatione etc. Cap. II «post primam et secundam et tertiam admonitionem» (Friedberg, τ. II στ. 453-454), Sexti Decretal. Lib. III. Tit. I, De vita et honest. etc. Cap. Un. «et tertio moniti non respuerint» (Friedberg, τ. II. στ. 1019), Clementinarum, Lib. III, Tit. I De vita et honestate etc, Cap, I, «nominatim et tertio moneant» (Friedberg, τ. II. στ. 1157) κ. ἄ.

κατὰ συνήθειαν περιαγωγή εἰς ὑπαίτιον ὀξεῖαν μέθην, χρονία ἀλκοολικὴ δηλητηρίασις—ἀνήγαγεν εἰς κανονικὸν παράπτωμα τὴν τελευταίαν, ἥτις καὶ τὴν βαρυτέραν μορφήν μέθης ἀποτελεῖ. Ἡ ἀναγωγή δὲ τῆς τοιαύτης μορφῆς μέθης εἰς κανονικὸν παράπτωμα εὐλογος παρίσταται, ἐὰν ἀναμνησθῇ τις, ὅποιας ἠθικῆς ἀταξίας, κοινωνικῆς ἀτασθαλίας, ἀτομικῆς καὶ οἰκογενειακῆς δυστυχίας πρόξενος καθίσταται αὕτη. Ὅφειλε ἄρα ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῇ μερίμνῃ αὐτῆς πρὸς σωτηρίαν τῶν οὕτως ἠθικῶς νοσοῦντων ἑαυτῆς μελῶν, νὰ ποιήσῃται χρῆσιν δραστικωτέρων θεραπευτικῶν μέσων, ὅλα ἐνσαρκοῦσιν αἱ κανονικαὶ ποινικαὶ κυρώσεις.

Τὸ κανονικὸν τῆς μέθης παράπτωμα δύναται νὰ διακριθῇ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑποκειμένου τῆς πράξεως εἰς α) μέθην τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν⁵⁸, β) μέθην τῶν μοναχῶν, καὶ γ) μέθην τῶν κατωτέρων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν. Ἡ διαίρεσις αὕτη ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑποκειμένου ἐρεῖδεται οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἄλλοια διαγράφεται ἢ ὑπὸ τῶν κανόνων ἀπειλουμένη ποινικὴ κύρωσις ἀναλόγως τοῦ ὑποκειμένου τῆς πράξεως, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ λόγων δικονομικῶν. Τὴν διαίρεσιν ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ἐν ταῖς ἐπομέναις παραγράφους ἀνάπτυξις.

2. Μέθη τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν.

α) Γενικαὶ παρατηρήσεις. Οἱ διὰ χειροτονίας ἐγκύρου τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης μεταλαβόντες καὶ κατασταθέντες εἰς ἓνα τῶν τριῶν βαθμῶν τῆς ἱεραρχίας, ἥτοι τὸν τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πρεσβυτέρου ἢ τοῦ διακόνου, οἷτινες καὶ τὸν ἀνώτερον συγκροτοῦσι κλῆρον, «παράκλησιν ἅπασι πρὸς ἀρετὴν εἶναι χρή, καὶ ἀρχέτυπον καὶ παροξυσμὸν πρὸς ἀγαθοεργίαν»⁵⁹, διότι, ἀφορισθέντες τοῦ χριστεπανύμου ποιμνίου καὶ διὰ τῆς χειροτονίας εἰς τάξιν ἀγγελικὴν καὶ θείαν εἰσελθόντες, ποιμένος θέσιν ἔλαβον καὶ φωτὸς λόγον ἔχουσιν. Οὐχ ἤττον ὅμως καὶ οὗτοι, τῆς ἀσθενοῦς ἀνθρωπίνης φύσεως τὸ ὅλον μετέχοντες, δυνατὸν νὰ ἐτραπῶσι τοῦ καλοῦ καὶ ὑποκειμένα τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης νὰ φωραθῶσιν. Ἄλλ' ὅταν οἱ ἱεραῖοι λαχόντες καὶ

58. Περὶ τῆς διακρίσεως τοῦ κλήρου εἰς ἀνώτερον καὶ κατώτερον βλ. Π. Παναγιωτάκων, Ἡ ἱερωσύνη, σ. 24, στ. 2, ὑποσ. 1, Ἄ. Χριστοφιλόπουλον, Ἐκκλ. Δίκ., τεύχ. Β', σ. 32 κ. ἐ., Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ ἱερῶν Νῶν καὶ Ἐφημερίων», ἀρθρ. 04 § 4. Ὡς πρὸς τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας βλ. D. P r ü m m e r, σ. 380, Abbo- Hannan, τ. Α', σ. 162, S. Sipos, σ. 85 κ.ἐ.

59. Ζ ω ν α ρ ᾱ, ἐρμηνεῖα εἰς τοὺς Ἀποστ. καν. ΜΒ' καὶ ΜΓ', ἐν Συντ. τ. Β', σ. 58. Πρβλ. καὶ Ματθαίου Βλάσταρη, Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον, Στοιχ. Κ'. κεφ. ΑΕ', ἐν Συντ. τ. ΣΤ', σ. 345, αἱ μὲν γὰρ τοῦ κλήρου, πάσης ἀρετῆς ἀρχέτυπον τῶ δῆμῳ προκείμενοι, μὴ ὅτι διδαχῇ καὶ νοουθεσίᾳ, ἀλλὰ τῶ ἀνεπιλήπτῳ τῆς ἀγωγῆς μάλιστα εἰς ἀρετῆς ἀσκήσιν παρακαλεῖν αὐτοὺς ὑπόχρεοι καθεστήκασιν, οὐ μὴν ἐπαλείφειν πρὸς ἀμαρτίαν τῶ ἡμελημένως βιώνων. Καὶ ὁ C.J.C., c. 124, ἀπαιτεῖ ὅπως οἱ κληρικοὶ διάγωσι βίον, ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικόν, ἀγιώτερον τῶν λαϊκῶν, ἵνα ἀποτελῶσι δι' αὐτοὺς ὡραῖον παράδειγμα διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς καλῆς τῶν διαγωγῆς.

φωτὸς λόγον ἔχοντες προσκόπτουσι εἰς τὸ σκότος καὶ ἀτάκτως πολιτεύονται, ἀναγκαιῶς ἔπεται ὄχι μόνον αὐτοὶ νὰ ἁμαρτάνουσι, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς νὰ γίνωνται πρόσκομμα καὶ κακὸν ἀπωλείας παράδειγμα»⁶⁰. διότι, ὡς εὐστόχως παρατηρεῖ ὁ ἄγνωστος τοῦ «π α λ α ι σ τ ι ν ο ὕ νομοκάνονος» συγγραφεύς, «εἰ αὐτὸς ἀκρατῆς ὢν καὶ φιλήδονος, καὶ ἀμελῶς διάγει πῶς ἄλλοις ἀρετὴν ἔχει διδάξει, ἀλλὰ καὶ τίς ἐπακοῦσαι αὐτοῦ, ὁρῶν αὐτὸν ἀκατάστατον, καὶ ἀκρατῆ, καὶ μέθυσον;»⁶¹. Ἐνεκα τούτου ὁ κανονικὸς νομοθέτης, ἐπόμενος καὶ τῇ τοῦ Κυρίου ρῆσει «παντὶ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ» (Λουκ. ιβ' 48), λίαν αὐστηρὸν διέγραψε τὸ πλαίσιον τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ, ὡς αἰεὶ τὸ ὑποκείμενον τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης ἀνήκει εἰς τὸν ἀνώτερον κλῆρον, ἐνῶ προκειμένου περὶ τῶν λοιπῶν ὑποκειμένων τοῦ παραπτώματος τούτου δείκνυται ἐπιεικέστερος.

β) Π ο ι ν ι κ ῆ κ ύ ρ ω σ ι ς. Ἡ ἐπαπειλουμένη κατὰ τοῦ δράστου ποι- νή, διὰ τῆς προστατικῆς «καθαιρέσθω» ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου διατυ- πουμένη, εἶναι ἡ τῆς πληρεστάτης καθαιρέσεως⁶². Διὰ τῆς ποινῆς ταύτης, ἥτις τό γε νῦν ἔχον ἀποτελεῖ τὴν ἐσχάτην τοῖς ἀνωτέροις κληρικοῖς ἐπιβαλλομένην «ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν»⁶³, πλήττεται ὁ κληρικὸς κατὰ τὴν ἱερωσύνην αὐτοῦ, ἀπογυμνούμενος πλήρως πάσης ἱερατικῆς ἀξίας τε καὶ ἐξουσίας καὶ ἐπαναγό- μενος εἰς τὴν πρὸ τῆς χειροτονίας κατάστασιν, ἥτοι τὴν τοῦ λαϊκοῦ ἢ τοῦ μο- ναχοῦ. Ἡ ποινὴ αὕτη ἐπιβάλλεται τοῖς ἐπισκόποις, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις τε καὶ διακόνοις, οὐ μόνον τοῖς ἐγγάμοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ μοναχῶν τοιοῦτοις⁶⁴, τῆς ποινῆς τοῦ ἀφορισμοῦ ἐπιβαλλομένης μόνον τοῖς ἀπλοῖς μοναχοῖς, οὐχὶ δὲ καὶ τοῖς ἱερομονάχοις.

Ἡ οὐχὶ ἀρτία νομοτεχνικὴ διατύπωσις τοῦ Ἀποστ. κ. ΜΒ' δίδωσι τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ὁ κανονικὸς νομοθέτης ἐν τῷ καθορισμῷ τῆς ποινικῆς κυρώσεως ἀκολουθεῖ τὸ σύστημα τῆς ἐντελῶς καθωρισμένης ποινῆς. Τοῦτο ὅμως δὲν δύναται ν' ἀνταποκρίνηται πρὸς τὴν βούλησιν τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου. Διότι

60. Ἀδῆλου Πατριάρχου, Ἱερωμένοι ὅτι οὐκ ὀφείλουσι ἀναμίγνυσθαι κοσμικαῖς καὶ πολιτικαῖς ὑποθέσει νοθεσία καὶ ἐπιτιμῆσις, ἐν Μ. Γεδεών, Καν. Διατάξεις, τ. Α', σ. 194.

61. Ἐν Α.Ε.Κ.Δ., τ. Η' (1953), σ. 150. Πρβλ. καὶ Βακτριαν Ἀρχιερέων, στοιχ. Κ'. κεφ. ρπς' «...διότι οἱ ἱερωμένοι ὄχι μόνον μετὰ τὴν διδασχὴν τοὺς ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ ἔργα τοὺς θέλουσι νὰ εἶναι τοιοῦτοι ἀκατάγνωστοι, ὅτι ἀπὸ μόνης θεωρίας νὰ πείθουσι τὸν λαὸν εἰς τὰ ἔργα τῆς ἀληθείας».

62. Περὶ τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέσεως βλ. Κ. Ράλλην, Ἐκκλ. Ποιν. Δίκ., σ. 1-32, Δ. Πετρακίον, Νομοκ. Ἐνασχ. σ. 75. κ.έ., Π. Παναγιωτάκον, Ἡ ἱερωσ., σ. 70 κ.έ. καὶ Ποιν. Δίκ., σ. 264-295.

63. Περὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς ποινῆς τῆς καθαιρέσεως ὡς τῆς ἐσχάτης τῶν ἐπι- βαλλομένων τοῖς κληρικοῖς ποινῶν βλ. Κ. Ράλλην, Ἐκκλ. Ποιν. Δίκ., σ. 1, καὶ Π. Πανα- γιωτάκον, Ποιν. Δίκ., σ. 270, ὕποσ. 3.

64. Πρβλ. καθαιρέσιν τοῦ ἱερομονάχου Θεοδοσίου, ἐν Α.Ε.Κ.Α., τ. Β' σ. 51.

τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐντελῶς καθωρισμένης ποινῆς εἶναι πάντῃ ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν διέπουσαν τὴν ἀπονομὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης θεμελιώδη ἀρχὴν τῆς ἐπισκοπικῆς δικαστικῆς διακρίσεως⁶⁵. Δι' ὃ φρονοῦμεν ὅτι ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως διαγράφει ἐνταῦθα ἀπλῶς τὸ ἀνώτατον ὄριον τῆς δυναμένης νὰ ἐπιβληθῇ τῷ κηρυχθέντι ἐνόχῳ κληρικῷ ποινῆς⁶⁶.

Διὰ τὴν ὀρθὴν ποινικὴν μεταχείρισιν τοῦ ὑποπεσόντος εἰς τὸ τῆς μέθης κανονικὸν παράπτωμα ἀνάγκη ἐστίν, ὅπως ὁ διὰ τοσαύτης διακριτικῆς ἐξουσίας ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας περιβληθεὶς ἐκκλησιαστικὸς δικαστὴς ἐμπνέται καὶ καθοδηγῆται ὑπὸ τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς, ὅτι διὰ τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ ἐπιδιώκεται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρωτίστως ἡ βελτίωσις τοῦ παρεκτραπέντος καὶ κατὰ δευτέρον λόγον ἡ ἀποτροπὴ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ παρομοίου παραπτώματος⁶⁷. Κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν δὲ τῆς ποινῆς δέον ὅπως λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν,

65. Περὶ τῆς ἀρχῆς «τοῦ κολάζειν διὰ τῆς λειτουργίας τοῦ μέτρου τῆς διακριτικῆς δικαστικῆς ἐξουσίας τῆς Ἐκκλησίας» βλ. Π. Παναγιωτάκον, Πον. Δικ., σ. 81 κ.έ., καὶ «Γένεσις, ἔννοια, καὶ περιεχόμενον τῆς Ἐκκλ. Πον. Δικ. ἐν Ἑλλάδι», ἐν Α.Ε.Κ.Δ. τ.ι.ε' (1960). σ. 16 κ.έ., Δ. Πετρακάκον, Νομοκ. Ἐνασχ., σ. 71 κ.έ.

66. Καὶ ἡ ἐπισκόπησις τῆς νομολογίας τῶν παρ' ἡμῖν Πρωτοβαθμίου καὶ Δευτεροβαθμίου Συνοδικῶν Δικαστηρίων δείκνυσιν ὅτι καὶ ὁ σύγχρονος ἐκκλησιαστικὸς δικαστὴς διὰ ποινῶν ἡπιωτέρων ἐκόλασε τὸ παράπτωμα τοῦτο. Οὕτω: α) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 5)1933 (ἀριθμ. πρωτ. 2730) ἀποφάσεως τοῦ Δευτεροβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, πρεσβύτερος, κηρυχθεὶς ἔνοχος βαρείας οἰνοποσίας, βλασφημίας τῶν θείων καὶ ἀθελίτων μετὰ γυναικὸς σχέσεων κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τῆς διευτοῦς ἀργίας ἀπὸ πάσης ἱεροπραξίας μετὰ παύσεως ἐκ τῆς ἐφημεριακῆς αὐτοῦ θέσεως. β) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 7)1934 ἀποφάσεως τοῦ αὐτοῦ Δικαστηρίου πρεσβύτερος κηρυχθεὶς ἔνοχος μέθης καὶ σκανδαλοῦ ἐτιμωρήθη διὰ τῆς ποινῆς τῆς ἐνιαυσίου ἀργίας ἀπὸ πάσης ἱεροπραξίας καὶ τῆς ἰσοχρόνου τῆ ἀργία στερήσεως τῶν ἐκ τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ δικαιωμάτων. γ) Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 29)1937 ἀποφάσεως τοῦ αὐτοῦ Δικαστηρίου ἐπεβλήθη ἡ ποινὴ τῆς ἐνιαυσίου ἀργίας ἀπὸ πάσης ἱεροπραξίας ἄνευ παύσεως ἐκ τῆς ἐφημεριακῆς θέσεως εἰς πρεσβύτερον κηρυχθέντα ἔνοχον μέθης, εἰσόδου εἰς καπηλεῖον, τύψεως καὶ συνεπιεία ταύτης ἀπρομελετήτων τραυμάτων καὶ σκανδαλισμοῦ τῶν πιστῶν. Ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως ἐπεβλήθη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 107) 1935 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, ἐπεκυρώθη δὲ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 24)1935 ἀποφάσεως τοῦ Δευτεροβαθμίου τοιοῦτου, κατὰ πρεσβυτέρου κηρυχθέντος ἐνόχου τοῦ παραπτώματος τῆς μέθης, ἀλλ' ἐν συρροῇ μεθ' ἑτέρων κανονικῶν παραπτωμάτων (βωμολοχίας, πορνείας, ἀποσχίσεως ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς κανονικῆς καὶ νομίμου Ἐκκλησίας καὶ προσχωρήσεως εἰς τὰς τάξεις τῶν Παλαιοημερολογιτῶν). Ὡσαύτως ἡ διὰ συνοδικῆς πράξεως τῆς 20ῆς Ἰανουαρίου 1883 ἐπιβληθεῖσα τῷ ἱερομονάχῳ Θεοδοσίῳ τῷ τοῦ Περιεσσοῦ ποινὴ τῆς παντελοῦς καθαιρέσεως (ΑἶΤΑ, τ. Β', σ. 51), ὡς ἐμφανίζεται ἐκ τοῦ παρατιθεμένου ἐν τῇ συνοδικῇ ταύτῃ πράξει ἱστορικοῦ, ἐπεβλήθη αὐτῷ οὐ μόνον διὰ «τὴν ἄμετρον αὐτοῦ διηνεκῆ μέθην», ἀλλὰ καὶ διότι ἀπήργετο καὶ ἱερούργει ἀργῶς ἔτι ὦν καὶ ἀσυχώρητος». (Τὰ νομολογιακὰ στοιχεῖα τῶν παρ' ἡμῖν Συνοδικῶν Δικαστηρίων ἐτέθησαν ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου Πανος. Ἀρχιμ. κ. Παντελεήμονος Χρυσοφάκη, νῦν Μητροπολίτου Σιάμου καὶ Ἰκαρίας, ᾧ ἐκφράζομεν βαθυτάτας εὐχαριστίας).

67. Περὶ τοῦ ἐπιδιωκόμενου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ σκοποῦ βλ. Κ. Δουβουινιώτην, Περὶ ἀφορισμοῦ, σ. 11 κ.έ., Δ. Πετρακάκον, Νομοκαν. Ἐνασχ., σ. 53-54, Π. Παναγιωτάκον, Πον. Δικ. σ. 57 κ.έ.- Διὰ τὸ ποινικὸν δίκαιον τῆς

ἐκτὸς ἄλλων, καὶ ἡ ἡλικία, ἡ παιδεία καὶ ὁ ἱερατικὸς βαθμὸς τοῦ παρεκτραπέντος, αἱ ἰδιαιτέρας συνθήκαι διαπράξεως τοῦ παραπτώματος (π.χ. περιαιγωγή εἰς μέθην ἐν δημοσίοις τόποις, ἐν ἡμέραις νηστείας, πρὸ τῆς ἐπιτελέσεως ἱερατικῶν καθήκοντων κλπ.), τὸ ἐκ τοῦ παραπτώματος προκληθὲν σκάνδαλον, ἰδίᾳ δὲ ἡ μετὰ τὴν ἀσκησιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς καταβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ παρεκτραπέντος προσπάθεια πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς ἐφαμάρτου τοῦ μεθύσκεσθαι συνθηείας (π.χ. ὑποβολὴ εἰς θεραπευτικὴν ἀγωγὴν)⁶⁸.

γ) Ἐπισκοπήσεις δικονομικῶν θεμάτων. Κρίνομεν σκόπιμον, ὅπως, πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὸν περιπτωσιολογικὸν προσδιορισμὸν τῶν ἀρμοδίων πρὸς ἐκδίκασιν τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, ἐπιληφθῶμεν τῆς ἐξετάσεως ἐνὸς γενικωτέρου πῶς δικονομικοῦ προβλήματος, ὅπερ ἀνακύπτει ἐν ἐκείναις μόνον ταῖς περιπτώσεσιν, ἐν αἷς ἔχουσι συσταθῆ πλείονα, διαφόρων εἰδῶν, ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια πρὸς ἐκδίκασιν τῶν κανονικῶν παραπτωμάτων μιᾶς ὀρισμένης ιδιότητος κατηγορουμένων⁶⁹. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας γεννᾶται τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: Τὸ κατώτερον ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, εἰς ὃ, ὡς γνωστὸν, πάντοτε καὶ ὑποχρεωτικῶς εἰσάγεται τὸ πρῶτον ἢ ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεως, θὰ κηρύξη

Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, βλ. τὴν περίπτωτον παραίνεσιν (Monitum) τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου (Sess. XIII, de ref., cap. 1), περιληφθεῖσαν καὶ ἐν τῷ C.J.C., c. 2214 § 2 «... sin autem ob delicti gravitatem virga opus erit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina, populis salutaris ac necessaria, conservetur et qui correcti fuerint, emendentur aut, si resipiscere noluerint, ceteri, salubri in eos animadversionis exemplo, a vitiis deterreantur».

68. Πρβλ. Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου (Λύσεις διαφόρων κεφαλαίων ἐρωτ. Β', Migne PG., τ. 99, στ. 1660-1661) «Οὐ γὰρ ὀριστικῶς ἔστιν ἀποφῆσθαι διὰ τὸ ἄλλον ἄλλου διαφέρειν καὶ προσώπῳ, καὶ γνώσει, καὶ σπουδῇ, καὶ ἡλικίᾳ». Βλ. καὶ C.J.C., c. 2218, § 1.

69. Τοῦτο συμβαίνει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν πρεσβυτέρων, διακόνων, ὑποδιακόνων καὶ μοναχῶν, ὧν τὰ κανονικὰ παραπτώματα ἐκδικάζονται εἰς πρῶτον βαθμὸν ὑπὸ τῶν Ἐπισκοπικῶν Δικαστηρίων ἢ τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου (N. 5383/1932, ὡς ἐτροποποιήθη, ἀρθρ. 2, 12 καὶ 17), ἐν δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κρήτης ἐπὶ τῶν πρεσβυτέρων, διακόνων καὶ μοναχῶν, ὧν τὰ κανονικὰ παραπτώματα ἐκδικάζονται εἰς πρῶτον βαθμὸν ὑπὸ τῶν Πρωτοβαθμίων Ἐπισκοπικῶν Δικαστηρίων, ἢ τοῦ Δευτεροβαθμίου Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου ἢ τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου (N. 4149/1961 ἀρθρ. 55 § 1, 64 § 1 καὶ 65 § 2) καὶ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων, ἐξαιρέσει τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης, ὧν τὰ κανονικὰ παραπτώματα ἐκδικάζονται εἰς πρῶτον βαθμὸν εἴτε ὑπὸ τοῦ Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, εἴτε ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου (N. 4149/1961 ἀρθρ. 65 ἐδ. 1 καὶ 66 ἐδ. 3). Διὰ τοῦ ἀρθρου 2, ἐδ. 3, τοῦ A.N. 137/1967 ὄρισθη, ὅτι ὅπου ἐν τῷ Νόμῳ 4149/1961 ἀναφέρεται «Μητρόπολις Κρήτης» καὶ «Μητροπολίτης Κρήτης» νοεῖται ἀντιστοίχως «Ἀρχιεπισκοπὴ Κρήτης» καὶ «Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης» καὶ ὅπου ἀναφέρονται «Ἐπισκοπαί» ἢ «Ἐπισκοποὶ» νοοῦνται ἀντιστοίχως «Μητροπόλεις» ἢ «Μητροπολίται».

ἐαυτὸ ἀναρμόδιον λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὴν ποινὴν, ἣν ὁ κανονικὸς νομοθέτης *in abstracto* ἀπειλεῖ κατὰ τοῦ δράστου τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος, ἢ θὰ πράξῃ τοῦτο ὅταν κρίνῃ ὅτι ἡ ποινή, ἣτις δέον νὰ καταγνωσθῇ *in concreto* καὶ κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπισκοπικῆς δικαστικῆς διακρίσεως κατὰ τοῦ δράστου τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος, ὑπερβαίνει κατ' εἶδος ἢ κατὰ ποσὸν τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ; Ἡ λεκτικὴ διατύπωσις τοῦ ἄρθ. 12 τοῦ Ν. 5383/1932 «περὶ Ἐκκλησι. Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» (ὡς ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 4 τοῦ Ν. 898/1943) φαίνεται ἐνισχύουσα τὴν δευτέραν θέσιν, ἣτις καὶ ἀκολουθεῖται, καθ' ὅσον γνωρίζομεν⁷⁰, ὑπὸ τῶν Ἐπισκοπικῶν Δικαστηρίων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἡμεῖς τασσόμεθα ὑπὲρ τῆς πρώτης ἐκδοχῆς, ὑπὲρ ἧς συνηγορεῖ ἀποφασιστικῶς τὸ γεγονός ὅτι ἐξασφαλίζει ὅπως αἱ σημαντικώτεραι ὑποθέσεις κρίνονται ὑπὸ δικαστηρίου ἀνωτέρας ποιοτικῆς συνθέσεως, παρέχοντος μείζονας ἐγγυήσεις διὰ τὴν ὀρθὴν λειτουργίαν τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπισκοπικῆς δικαστικῆς διακρίσεως⁷¹.

Ἡ ἔρευνα ἡμῶν στρέφεται ἤδη ἐπὶ τὸν προσδιορισμὸν τῶν ἀρμοδίων πρὸς ἐκδίκασιν τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀρμοδιότητα πρὸς ἐκδίκασιν τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης ἔχουσι τὰ ἐξῆς ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια: α) Ἐπὶ κατηγορουμένου φέροντος τὸν ἐπισκοπικὸν βαθμὸν, εἰς μὲν τὸν πρῶτον βαθμὸν τὸ Πρωτοβάθμιον διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστήριον (Ν. 5383/1932, ἄρθρ. 23), εἰς δεύτερον δὲ βαθμὸν τὸ Δευτεροβάθμιον διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστήριον (Ν. 5383/1932, ἄρθρ. 26). β) Ἐπὶ κατηγορουμένου φέροντος τὸν βαθμὸν τοῦ πρεσβυτέρου ἢ τοῦ διακόνου, ἐν τῷ πρώτῳ μὲν βαθμῷ τῆς δικαιοδοσίας τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον, εἰς ὃ ὑποχρεωτικῶς, κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα, δέον νὰ διαβιβάζεται ἢ ὑπόθεσις πρὸς ἐκδίκασιν ὑπὸ τοῦ ἐπιληφθέντος τὸ πρῶτον ἀρμοδίου Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου (Ν. 5383/1932, ἄρθρ. 17, ὡς ἀντικατ. ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 7 τοῦ Ν. 898/1943, ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρ. 12, ὡς ἀντικατ. διὰ τοῦ ἄρθρ. 4 τοῦ Ν. 898/1943)· ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ βαθμῷ τὸ Δευτεροβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον (Ν. 5383/1932, ἄρθρ. 18). Ὑπὸ τὸ κράτος δὲ τῆς ἰσχύος τοῦ περιορισμένης χρονικῆς ἰσχύος Α. Ν. 214/1967, περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 5383/1932 «περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας», ἐπὶ κατηγορουμένου φέροντος τὸν ἐπισκοπικὸν

70. Δυστυχῶς ἡ νομολογία τῶν Ἐπισκοπικῶν Δικαστηρίων εἶναι ἀπρόσιτος διὰ τοὺς μελετητάς. Ἡ ἐν τῷ κειμένῳ διατυπωμένη γνώμη στηρίζεται ἐπὶ πληροφοριῶν, ἃς παρὰ διαφόρων Σιεβ. Μητροπολιτῶν συνελέξαμεν.

71. Ὑπὲρ τῆς ἐπιφύσεως ταύτης τάσσεται ὁ Γ. Ράμμος, σ. 147-149 καὶ ὁ Π. Παναγιωτάκος, Ποιν. Δίκ., σ. 681.

βαθμὸν τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συνοδικὸν διὰ τοὺς Ἀρχιερεῖς Δικαστήριον, εἰς πρῶτον καὶ τελευταῖον βαθμὸν, ἀνεκκλήτως, ἐπὶ δὲ κατηγορουμένου φέροντος τὸν βαθμὸν τοῦ πρεσβυτέρου ἢ τοῦ διακόνου τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συνοδικὸν Δικαστήριον, ὁμοίως εἰς πρῶτον καὶ τελευταῖον βαθμὸν, ἀνεκκλήτως.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κρήτης ἡ ἐκδίκασις τοῦ τῆς μέθης κανονικοῦ παραπτώματος ἀνατίθεται εἰς πρῶτον καὶ τελευταῖον βαθμὸν, ἀνεκκλήτως, τῇ Ἱερᾷ μὲν Συνόδῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐφ' ὅσον ὁ κατηγορούμενος φέρει τὸν ἐπισκοπικὸν βαθμὸν (Ν. 4149/1961, ἀρθ. 66, ἐδ. 3, καὶ ἀρθρ. 70), τῇ Ἱερᾷ δὲ Ἐπαρχιακῇ Συνόδῳ Κρήτης, δικαζούσῃ ὡς Συνοδικῶ Δικαστηρίῳ, ἐφ' ὅσον ὁ κατηγορούμενος φέρει τὸν ἱερατικὸν βαθμὸν τοῦ πρεσβυτέρου ἢ τοῦ διακόνου (Ν. 4149/1961, ἀρθρ. 65 § 2, ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἀρθρ. 60 καὶ 64 § 1, ἐδ. 2).

Ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὁρει, τέλος, ὅταν τὸ ὑποκείμενον τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης εἶναι ἀγιορείτης μοναχὸς περιβεβλημένος τὸν ἱερατικὸν βαθμὸν τοῦ πρεσβυτέρου ἢ τοῦ διακόνου ἀρμόδιον δικαστήριον, ἐκδικάζων ἀνεκκλήτως τὴν ὑπόθεσιν, εἶναι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἤτοι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου (Κ.Χ.Α.Ο., κυρωθεὶς ὑπὸ τοῦ Νομ. Διατ. τῆς 10/16 Σεπτ. 1926, ἀρθρ. 43, ἐδ. 2, καὶ 52), ἐνῶ ὅταν ὁ ὑποπεσὼν εἰς τὸ τῆς μέθης παράπτωμα κληρικὸς στερεῖται τῆς ιδιότητος τοῦ ἀγιορείτου μοναχοῦ ἐνεργοῦνται ἀπλῶς αἱ σχετικαὶ κατ' αὐτοῦ ἀνακρίσεις παρὰ τοῦ Δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου καὶ ὁ σχηματιζόμενος φάκελλος παραπέμπεται τῇ ἀρμοδίᾳ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ, ὑφ' ἣν ὑπάγεται ὁ πταίσας (Κ.Χ.Α.Ο. ἀρθ. 51). Τοῦ τελευταίου τούτου δύναται νὰ διαταχθῇ καὶ ἡ ἐκ τοῦ Ἀγίου Ὁρους ἀπέλασις ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστασίας. Αὕτη ἐκτελεῖται καὶ τῇ συνδρομῇ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, μὴ ἐχούσης δικαίωμα ἐξελέγξεως τοῦ νομίμου ἢ σκοπίμου τῆς περὶ ἀπελάσεως ἀποφάσεως⁷².

δ) Ἀπονομὴ χάριτος. Ἡ διὰ τελεσιδίκου ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου ἐπιβληθεῖσα τῷ κηρυχθέντι ἐνόχῳ τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης κληρικῶ ποινῇ δύναται ν' ἀρθῇ, ἢ ἐλαττωθῇ, ἢ μεταβληθῇ ἐπὶ τὸ ἐπιεικέστερον, διὰ τῆς ἀπονομῆς αὐτῷ χάριτος⁷³. Ἡ ἀπονομὴ ταύτης ρυθμίζεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μὲν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 155 τοῦ Ν. 5383/1932, ὡς ἀντικατ. ὑπὸ τοῦ ἀρθρ. 19 τοῦ Ν. 898/1943, ἐν τῇ

72. Βλ. Στ. Ἰ. Παπαδάτου, Αἱ νομικαὶ βάσεις τῆς Ἀγιορείτικῆς πολιτείας, ἐν Ἑπειρωτικῇ Ἑστία, τ. Η' (1959), σ. 971, ὑποσ. 2.

73. Περὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς χάριτος ἐν τῷ ποινικῷ τῆς Ἐκκλησίας δικαίῳ βλ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Περὶ χάριτος τῶν ποινῶν τῶν κληρικῶν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἐν Ἀθήναις 1920, Δ. Πετρακάκου, Νομοκαν. Ἐνασχ., σ. 265-276, Π. Παναγιωτάκου, Ποιν. Δίκ., σ. 873-885, καὶ Ἡ ἱερωσύνη, σ. 129 κ.έ.

Ἐκκλησία δὲ τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν ἀρθρ. 71 καὶ 72 § 2 τοῦ Ν. 4149/1961⁷⁴. Ἡ ἀπονομὴ χάριτος, ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας τῆς παροχῆς συγγνώμης τῶ ἐιλικρινῶς μετανοήσαντι ἁμαρτωλῶ, ἀποτελεῖ οἰονεὶ ἐπιβράβεισιν τῆς ἐπιδειχθείσης ὑπὸ τοῦ καταδικασθέντος μετανοίας ἐπὶ τῶ διαπραχθέντι κανονικῶ παραπτώματι καὶ βελτιώσεως τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ. Ἐν τῶ προκειμένῳ κανονικῶ παραπτώματι ἡ μετάνοιά καὶ βελτίωσις μαρτυρεῖται διὰ τῆς ὅλης διαγωγῆς τοῦ παρεκτραπέντος κληρικοῦ, καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς ἐπὶ χρόνον ἱκανὸν ἀποχῆς ἐκ τῆς ἐφαμάρτου τοῦ μεθύσκεσθαι συνηθείας. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ χρόνιος ἀλκοολισμὸς ἀποτελεῖ νοσηρὰν κατάστασιν βαρυτάτην, ἐξ ἧς δυσκόλως ἰᾶται τις, ὡς ἐν τοῖς Εἰσαγωγικοῖς εἴπομεν, εὐκταῖον κρίνομεν, ὅπως ἡ κρίσις περὶ τῆς μετανοίας καὶ βελτιώσεως τοῦ καταδικασθέντος κληρικοῦ στηρίζεται καὶ ἐπὶ τῆς γνωματεῦσεως πεπειραμένου νευρολόγου-ψυχιάτρου ἱατροῦ.

3. Μέθη τῶν μοναχῶν.

α) Γενικαὶ παρατηρήσεις. Ὁ κανονικὸς νομοθέτης, καίτοι ἐν τοῖς Ἀποστολ. καν. ΜΒ' καὶ ΜΓ' προβαίνει εἰς λεπτομερῆ καθορισμὸν τῶν ὑποκειμένων τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης, δὲν συμπεριλαμβάνει ὡς τόσον καὶ τοὺς μοναχοὺς⁷⁵ μεταξύ τῶν ὑποκειμένων τοῦ κανονικοῦ τούτου

74. Ἡ λεπτομερειακὴ ἀνάπτυξις τοῦ θέματος τούτου ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς παρούσης ἐργασίας. Λεπτομερῆ ἐρμηγείαν τῶν ἰσχυουσῶν σήμερον περὶ χάριτος διατάξεων βλ. παρὰ Π. Παναγιωτάκου, Πον. Δίκ. σ. 873-885.

75. Ὑπὸ τὸν ὄρον «μοναχός» (εἰς δὲν ἐνταῦθα περιλαμβάνεται καὶ ἡ μονάστρια) νοεῖται «ὁ εἰς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἀνήκων χριστιανός, ὅστις διὰ κανονικῆς καὶ ἐγκύρου τελέσεως Μοναχικῆς Κουρᾶς καθίσταται μέλος Μοναχικῆς Ἀδελφότητος νομίμως καὶ κανονικῶς συνεστημένης Ἱ. Μονῆς» (Π. Παναγιωτάκος, Δίκ. Μον., σ. 49-50). Ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς προσκτῆσεως τῆς μοναχικῆς ιδιότητος διὰ τῆς ἀπλῆς «ῥασοευχῆς» ὀφίσταται διχογνωμία. Κατὰ τὸν Π. Παναγιωτάκον (Δίκ. Μον. σ. 101) ἀπρὸκειται περὶ προσκτῆσεως τῆς Μοναχικῆς Ἰδιότητος κανονικῶς καὶ τελείως, δοθέντος ὅτι ὁ Ρασοφόρος ἢ ἀρχάριος Μοναχός κατὰ τὴν λαμβάνουσαν χώραν, κατὰ τὸν χρόνον τῆς χειροθεσίας αὐτοῦ, ἐκκλησιαστικὴν τελεστὴν, εἰς ἣν προσέρχεται μετὰ πλήρη καὶ κανονικὴν δοκιμασίαν ὑπὸ τὰ Μοναστικά καθεστῶτα, σιωπηρῶς παρέχει τὴν συγκατέθεσιν αὐτοῦ εἰς τὸ περιεχόμενον τῆς Μοναστικῆς Ὁμολογίας, περὶ τῆς ὁποίας, εἰ καὶ συνοπτικῶς, διαλαμβάνει ἡ ἀναγινωσκόμενη χάριν αὐτοῦ εὐχὴ (τρισάγιον, εὐλογία, ῥασοευχή), καὶ ὀφίσταται, ὡς καὶ οἱ τῶν ἐτέρων δύο τύπων Μοναχοί, ἦτοι ὁ Μεγαλόσχημος καὶ ὁ Μικρόσχημος, κανονικὴν Μοναχικὴν Κουράν». Τῆ γνώμη ταύτῃ συντάσσεται ὁ Μ. Σακελλαρόπουλος, (σ. 325, ὑποσ. 4), καὶ ἕτεροι τινες συγγραφεῖς. Ὁ Δ. Πετροκλάδος ἐσφαλμένως, κατ' ἡμᾶς, καταλέγεται ὑπὸ τοῦ Π. Παναγιωτάκου (Δίκ. Μον. σ. 101, ὑποσ. 3) μεταξύ τῶν συντασσομένων τῆ γνώμῃ ταύτῃ, διότι οὗτος ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐρωτηματικῶς ἐκφράζεται ἀκαθίστανται λοιπὸν οἱ ρασοφόροι διὰ τῆς σιωπηρᾶς συναινέσεως καὶ μόνον, ὑπαγωγῆς των δὲ ὑπὸ τὴν μοναχικὴν τάξιν, μοναχοί;» (Τὸ μον. πολιτ., σ. 97-98, ὑποσ. 58). Ἀντιθέτως κατὰ τοὺς Milash—Ἀποστολόπουλον σ. 935-936, Εὐαγγ. Φιλιππότην, τμ. 2ον, σ. 324, ὑποσ. 4, Ἀ. Μομφερράτον σ.

παραπτώματος. Ἡ τοιαύτη παράλειψις τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου δὲν πρέπει νὰ παρασύρῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν, ὅτι οὗτος ἠθέλησε νὰ ἐξαιρέσῃ τοὺς μοναχοὺς τῶν ὑποκειμένων τοῦ κανονικοῦ τῆς μέθης παραπτώματος. Ἡ μέθη, ἐν πρώτοις, εἶναι ὄλως ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν μοναχικὴν κατάστασιν⁷⁶. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ αὐτὴ αὐτὴ ἡ νομοτεχνικὴ διατύπωσις τῶν δύο τούτων κανόνων ἐπιτρέπει τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα, ὅτι ὁ κανονικὸς νομοθέτης

19-20, ὑποσ. 2, Κ. Ράλλην, Ἐγχειρ. σ. 171-172, Γ. Ράμμον σ. 32-33, Ἀ. Χριστοφιλόπουλον, Ἑλλ. Ἐκκλ. Δίκ. τεύχ. Β' σ. 67, κ.ἀ. ἡ ἀπλὴ ρασοευχὴ δὲν προσδίδει τελείαν μοναχικὴν ιδιότητα, τοῦ ρασοφόρου ἔχοντος ἠθικὴν μόνον ὑποχρέωσιν, ὅπως τερῆ πρὸς τοὺς μοναστικοὺς καθόλου κανόνι καὶ τὰς ἐκ τῆς ἐπαγγελίας ὑποχρεώσεις, καίπερ μὴ δόντος τοιαύτην. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ ἐρευνώμενον ὑφ' ἡμῶν θέμα φρονοῦμεν, ὅτι, ἀνεξαρτήτως τῆς διχογνωμίας ταύτης, ὁ ρασοφόρος μοναχὸς δέον νὰ ἐξομοιωθῆ, ὅσον ἐξ ἐπόψεως δικονομικοῦ, ὅσον καὶ ἐκ τῆς ἐπόψεως τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ποινικοῦ δικαίου, πρὸς τοὺς ἑτέρους δύο τύπους τῶν τελείων μοναχῶν, ἤτοι τὸν μικρόσχημον καὶ τὸν μεγάλοςχημον, διότι ὁ ρασοφόρος μοναχὸς, ἐφ' ὅσον δὲν ἐγκατέλιπε τὴν μονὴν του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, ὀφείλει νὰ τερῆ ἀπαρεγκλίτως, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ μοναχοί, τοὺς μοναστικούς κανόνας.

76. Ὡς γράφει ὁ Μητροφάνης Κριτόπουλος ἐν τῇ ἑαυτοῦ «Ὁμολογίᾳ Πίστewς»: «Διάγουσι δὲ οἱ ἡμέτεροι μοναχοὶ ζωὴν πάνυ στενὴν καὶ τεθλιμμένην. Ἡ γὰρ τούτων διαίτα, ἣ τε περὶ τὴν τράπεζαν ἣ τε περὶ τὴν κλίνην ἐστὶ χαλεπωτάτη. Ἡ μὲν οὖν περὶ τὴν τράπεζαν ἔστιν ἐν ὀσπρίοις καὶ λαχάνοις, τετράκις τῆς ἐβδομάδος ἀρτυρόμενοις βραχυτάτῳ ἐλαίῳ ...καθ' ἃς ἡμέρας μεταλαμβάνουσι καὶ ὀλίγου οἴνου ἡμικράτου ὕδατι» (E. Kimmel, τ. II, σ. 189, Ἰ. Καρμύρη, τ. II, σ. 554). Ἡ τοιαύτη περὶ τὴν διαίταν ἐν γένει, καὶ δὴ ἐν τῇ μεταλήψει τοῦ οἴνου, ἀσκῆσις παρίσταται ἀναγκαιοτάτῃ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τῶν λογισμῶν ἐπιβουλῆς. «Ἐάν τις δῶ ἑαυτὸν εἰς οἰνοποσίαν, οὐ μὴ ἐκφύγῃ τὴν τῶν λογισμῶν ἐπιβουλήν» (Ἀποφθέγματα τῶν ἁγίων γερόντων. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰσιδώρου τοῦ πρεσβυτέρου, ἐν Cotelarius, τ. I, σ. 501). Πρβλ. καὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ, Διδασκαλίαν μοναχοῦσων καὶ ἐπιτίμια ἐκάστου ἀμαρτήματος, ἐν Pitra, Hist. et Monum., τ. II, σ. 229, «Ἐάν λογισμὸς εἰσέλθῃ σοι καὶ διακρίναι τοῦτον οὐ δύνασαι, Χριστὸν περὶ αὐτοῦ θυσώπησον... ἡ ἐξέτασον καὶ τὴν αἰτίαν, μήποτε ἐξ ἡμῶν τὴν ἀφορμὴν λαμβάνῃ, μὴ διὰ γαστριμαργίας, ἢ οὐ τ ο π ο σ ί α ς, ἢ πολυυπνίας, ἢ καταλαλιᾶς, ἢ ὑπερηφανίας ἐνισχύηται. Καὶ τότε τὴν ὕλην ταχὺ ἀπόρριπτε, καὶ τὸ πῦρ ταχέως ἀποσβέννυται, καὶ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, «Ὅτι χρὴ προσέχειν ἑαυτοὺς ἐν τοῖς διαφόροις βρώμασι, καὶ περὶ ἐγκρατείας, Τῆ Κυριακῇ τῶν ἁγίων Πατέρων, κεφ. ι', ἐν Migne PG, τ. 99, στ. 688, «Ἡ τοι νῦν γῆ κοπιζομένη καὶ παινομένη ἀναφύει καὶ βλαστάνει καὶ ἀνθοφορεῖ. Καὶ ἡ σὰρξ τὸ αὐτὸ τοῖς διαφόροις βρώμασι καὶ πόμασι παινομένη, ἀνάγκη τὰς τῶν παθῶν ἀκάνθιας ἀναμερίζειν».—Ἐν ἀρχῇ μάλιστα τοῦ μοναχικοῦ βίου ἐπεκράτουν τοσοῦτον αὐστηραὶ ἐγκρατευτικαὶ τάσεις, ὥστε οὐ μόνον ἐδιδάσκето ὅτι αὐ οἶνος, ὄλως οὐκ ἔστι τῶν μοναχῶν» (Ἀποφθ. τῶν ἁγ. γερόντων, ἐν Cotelarius, τ. I, σ. 596), ἀλλὰ καὶ ὅτι αὐ μόνον ἡ κραιπάλη τοῦ οἴνου μεθύσκει τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ καὶ ἡ πλησμονὴ τοῦ ὕδατος» (Τοῦ ἁγ. Νεῖλου, Περὶ τῶν δικτῶ τῆς κακίας λογισμῶν, Περὶ γαστριμαργίας, ἐν Cotelarius, τ. III, σ. 186 καὶ Migne PG, τ. 79, στ. 1437. πρβλ. καὶ Εὐαγγρίου τοῦ ἐν Σκίτει, ἐν Cotelarius, τ. III, σ. 72. καὶ Migne PG, τ. 40, στ. 1224, «Πάνυ πρὸς σωφροσύνην συμβάλλεται ἡ τοῦ ὕδατος ἐνδεια».—Βραδύτερον ὁμως ἐπιεικέστεραι ἀντιλήψεις κατισχύουσιν ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς μεταλήψεως οἴνου. Βλ. Παραίνεσιν Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ, ἐν Pitra, Hist. et Monum. τ. II, σ. 235, «Τηρῶν, μοναχέ, σωφροσύνης τοὺς δρους... Οἴνου τὸ πλεῖστον ἐκτρέπου καθ' ἡμέραν, εἰ δ' ἀδυνατεῖς, ἀπογεῦοι χρησίμας»,

οἰκοδομεῖ τὸ παράπτωμα τοῦτο ὡς κοινόν⁷⁷, ὑποκείμενον τοῦ ὁποίου δύναται νὰ εἶναι πᾶν μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Διότι, ἐὰν ληθῆ ὑπ' ὄψιν ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος καταγωγῆς τῶν ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγ. Ἀποστόλων φερομένων κανόνων, εὐκόλως καθίσταται ἀντιληπτόν, ὅτι ἡ ἐν τοῖς δύο τούτοις κανόνισι μνεῖα τῶν ὑποκειμένων τοῦ παραπτώματος ἐξαντλεῖ πάσας τὰς τότε διακεκριμένας τάξεις τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὀρθή, κατὰ ταῦτα, ἐρμηνεία τῶν δύο τούτων Ἀποστολικῶν κανόνων ἄγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ οἱ μοναχοὶ δύνανται νὰ εἶναι ὑποκείμενα τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης, δοθέντος ὅτι ἡ μὴ ρητῆ μνεῖα αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὸ πραγματικὸν γεγονός, ὅτι, καθ' ὃν χρόνον οἱ κανόνες οὗτοι παρήχθησαν, ἡ τῶν μοναχῶν τάξις δὲν εἶχε προσλάβει εἰσέτι κανονικὴν ὑπόστασιν.

β) Ποινικὴ κύρωσις. Δοθείσης καταφατικῆς ἀπαντήσεως εἰς

καὶ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ἐν Migne PG, τ. 99, στ. 689, «Λοιπὸν μέτρον καὶ ἐπὶ τοῦ ἄρτου, καὶ ἐπὶ τοῦ οἴνου. Καὶ ὁ μὲν οἶνος, εἰ καὶ δίδεται εἰς πόσιν, ἀλλὰ κατὰ μικρὰν παρηγορίαν καὶ ἐν καιροῖς ἑορταστικῶν, καὶ ἐν τοῖς κοπωδεστέροις ἔργοις, ἢ ἐν τοῖς νοσηλευομένοις, ἢ ἐν τοῖς ἀθυμοῦσιν, καὶ ἐν τοῖς πρὸς ὄδον ἀπαίρουσι. Ἐπεὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὀφείλει λαμβάνεσθαι μέχρι μιᾶς κράσεως, ἢ καὶ δύο τὸ πολύ. Τὸ γὰρ γεροντικὸν τί ἀσφαλίζεται, οἶδατε... Θέλω ὑμᾶς ἐσθίειν καὶ πίνειν, ἀλλ' ἀρμοδίως καὶ θεοπρεπῶς καὶ σωστικῶς, πρὸς τε δύναμιν τοῦ σώματος, διὰ τὰ πρὸς χρεῖαν κατεπείγοντα ἔργα».—Τὰ τυπικὰ τῶν Μονῶν ρυθμίζουσιν ἤδη λεπτομερῶς τὰ τῆς μεταλήψεως οἴνου. Βλ. Ὑποτύπωσιν καταστάσεως τῆς Μονῆς τῶν Στουδίου, Περὶ τῆς ἐν βρώμασι καὶ πόμασι ποσότητος καὶ ποιότητος καὶ τῆς ἐν ταῖς τραπέζαις εὐταξίας, Migne PG, τ. 99, στ. 1713, Φ. Κουκουλέ, τ. ΣΤ', σ. 83,85,86, καὶ Louis Petit, Βλος ἁγ. Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἀθῶν, ἐν An. Boll., τ. 25, σ. 40. — Ἡ μέθη ὅμως ἐξακολουθεῖ ν' ἀποδοκιμάζεται λιαν αὐστηρῶς. Βλ. Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Τὰ καθημερινὰ ἐπιτήμια τῶν μοναχῶν, μὴ «Ἐὰν μοναχὸς μεθύσῃ ἐπόρνευσεν...» (Migne PG, τ. 99, στ. 1756' πρβλ. Νομοκάνονα Παλαιστινίου, ἐν A.E. K.Δ., τ. Η' (1953), σ. 240 «Μοναχὸς ἐὰν μεθύσῃ ἐπόρνευσεν» ὡσαύτως ἐὰν ξεράσῃ ἀπὸ μέθης ἢ πολυποσίας, ἰδοὺ πάλιν ὡς πόρνος εἶναι καὶ λογίζεται, καὶ Νομοκάνονα Μανουὴλ Μαλαξοῦ, (Ἐθν. Βιβλ. χφ 1375), κεφ. ρ' «Ἐὰν μεθύσῃ—ἐν. μοναχὸς—καὶ ξεράσῃ ἐπόρνευσεν», καὶ Νικηφόρου Πατριάρχου Κων) πόλεως, Ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ συντάξεων καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἁγίων πατέρων, σιγ' «Κρείσων ἐστὶ μοναχὸς κροοφαγήσας ἢ οἰνοφυλιὰ περιπεσών, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία, κατὰ τὸν ἀπόστολον» (Pitra, Hist. et Monum., τ. II, σ. 347. πρβλ. καὶ Νομοκάνονα Μανουὴλ Μαλαξοῦ, (Ἐθν. Βιβλ. χφ. 1375), κεφ. σς' «Ἐὰν τις μοναχὸς πίνει οἶνον παρὰ τὸ ἐνδεχόμενον, συμφέρει αὐτῷ κρέας φαγεῖν καὶ μὴ μεθύσκεσθαι οἴνω ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία»). Δι' ὅ καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὅτε, λήγοντος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἡ ἐφάμαρτος τοῦ μεθύσκεσθαι συνήθεια εἰσεχώρησε πῶς ἐν τῇ ἱερᾷ Ἀθωνίτιδι Πολιτείᾳ, σύντονα ἔλαβε μέτρα ἵνα ἐκποδῶν ποιήσῃται ταύτην. Βλ. Πατριαρχικὰ Γράμματα Ἰωακείμ τοῦ Γ' ὑπ' ἀριθμ. πρωτ. 6205)15-10-1879 καὶ 2954)18-6-1881, καὶ Σιγγέλιον τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Ε', περὶ τῆς ἐν Καρυαῖς τοῦ ἁγίου Ὄρους τοῦ Ἀθωνος ἀγορᾶς, ἐκδοθὲν κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1897 (παράγγρ. Α', Δ' καὶ ΙΑ'), ἐν Κ. Δελικάνῃ, Πατρ. Ἐγγρ., τ. Α', σ. 290-292, 303-304.

77. Περὶ τῆς διακρίσεως τῶν κανονικῶν παραπτωμάτων εἰς κοινὰ καὶ εἰδικὰ βλ. Π. Παναγιωτάκων, Ποιν. Δίκ. σ. 114. Περὶ τῆς αὐτῆς δὲ διακρίσεως ἐν τῷ κοινῷ ποινικῷ δικαίῳ βλ. Ν. Χωραφᾶν, Ποιν. Δίκ., σ. 150 κ.ε.

τὸ ἐρώτημα, ἐὰν δύναται ὁ μοναχὸς νὰ εἶναι ὑποκείμενον τοῦ κανονικοῦ τῆς μέθης παραπτώματος, ἀπομένει ἤδη πρὸς ἔρευναν ἡ διακρίβωσις τῆς ἐπαπειλουμένης κατὰ τοῦ δράστου ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου κυρώσεως· ἄλλαις λέξεσιν ἢ διακρίβωσις τοῦ κανόνος, ὅφ' ὃν θὰ ὑπαχθῆ ἢ ὑπὸ μοναχοῦ διάπραξις τοῦ παραπτώματος τούτου. Ὁ κανονικὸς νομοθέτης, ἐν τῷ προσδιορισμῷ τῆς κανονικῆς ποινικῆς κυρώσεως κατὰ τοῦ δράστου τοῦ προκειμένου κανονικοῦ παραπτώματος, ποιεῖται διάκρισιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ιδιότητος τοῦ κατηγορουμένου, ἀπειλῶν κατὰ μὲν τῶν μεταλαβόντων τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης (ἀνώτεροι κληρικοὶ) τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως ('Αποστ. κ. ΜΒ'), κατὰ πάντων δὲ τῶν λοιπῶν ὑποκειμένων τοῦ παραπτώματος τὴν ποινὴν τοῦ ἀφορισμοῦ ('Αποστ. κ. ΜΓ'). Ἐφ' ὅσον ἡ μοναχικὴ κουρά, ἀποτελοῦσα κατὰ τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπλήν πανηγυρικὴν τελετήν, σαφῶς διακρινομένη ἀπὸ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης, δὲν προσδίδει ἱερατικὴν ιδιότητα εἰς τὸν μοναχόν, ἔπεται ὅτι, κατὰ τὴν ἐκπεφρασμένην θέλησιν τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου, θὰ τιμωρηθῆ οὗτος διὰ τῆς ποινῆς τοῦ ἀφορισμοῦ, ὡς πάντα τὰ ὑποκείμενα τοῦ κανονικοῦ τούτου παραπτώματος, ἅτινα στεροῦνται τῆς ιδιότητος τοῦ ἀνωτέρου κληρικοῦ.

Ὁ κανονικὸς νομοθέτης, διὰ τοῦ ὅρου «ἀφοριζέσθω», ἀποδίδει ἐνταῦθα τὴν ποινὴν τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ⁷⁸, δι' ἧς «ὁ καταδικαζόμενος ἐκκόπτεται πρὸς καιρὸν ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, στερούμενος τῆς χάριτος πρὸς μετάληψιν τῶν ἁγιασμάτων τῆς Θ. Εὐχαριστίας» (Π. Παναγιωτάκος, Ποιν. Δίκ., σ. 334-335). Ἡ ποινὴ αὕτη εἶναι χαλεπὴ λίαν, ἀφ' ἐνός μὲν διότι στερεῖ τὸν καταδικαζόμενον μοναχόν πνευματικοῦ ἀγαθοῦ ὕψιστου, αὐτῆς ταύτης τῆς «δεσποτικῆς τραπέζης» καὶ τοῦ «φαρμάκου ἀθανασίας», ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἡ ἐπιβολὴ τῆς ποινῆς ταύτης, εἰς μοναχοὺς ἐν μονῇ ἐγκαταβιοῦντας, προκαλεῖ καὶ ἠθικὴν τούτων ἐν τῇ μοναχικῇ ἀδελφότητι μείωσιν, μείζονα, θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπη, τῆς προσγινομένης ἠθικῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ μειώσεως ἐκ τῆς καταδικῆς εἰς στερητικὴν τῆς ἐλευθερίας ποινὴν τοῦ κοινού ποινικοῦ δικαίου. Ἡ ἐκτέλεσις δὲ τῆς ποινῆς ταύτης, προκειμένου περὶ μοναχῶν ἐν μονῇ ἐγκαταβιοῦντων, οὐδόλως δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἀπόκειται εἰς τὴν διάθεσιν καὶ τὸ μέτρον τῆς εὐλαβείας τοῦ δράστου ἔναντι τῆς πνευματικῆς προϊσταμένης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς αὐτοῦ», ὡς γράφει ὁ Π. Παναγιωτάκος (Ποιν. Δίκ.

78. Βλ. Π. Παναγιωτάκος, Ποιν. Δίκ. σ. 335, ὑποσ. 1. Περὶ τῆς ποινῆς τοῦ «μικροῦ», ἢ «ἀπλοῦ», ἢ «ἐλάσσονος» ἀφορισμοῦ βλ. Milash—'Αποστολόπουλον, σ. 711 κ.έ., Κ. Δουβουινιώτην, Περὶ ἀφορισμοῦ, σ. 38 κ.έ., 'Α. Χριστοφιλόπουλον, Ἐκκλ. Δίκ. τευχ. Γ, σ. 26 κ.έ., καὶ Θέματα Βυζ. Ἐκκλ. Δίκ., σ. 68 κ.έ., 'Α. Ἀλιβιζάτον, Ἀνάθεμα, ἐν Ὁρησκευτικῇ καὶ Ἠθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ (ἐκδότης 'Α. Μαρτίνος) τ. 2, στ. 469-470. Ὁ Κ. Ράλλης, Ποιν. Δίκ. σ. 135 κ.έ., Ἐγγ. σ. 119 κ.έ., ὡς εὐστόχως ἐπεσήμανεν ὁ Κ. Δουβουινιώτης, ἐνθ' ἄν. σ. 39, παραθεωρεῖ πλήρως τὴν ποινὴν τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ.

σ. 338), διότι εὐχερῶς δύναται ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει νὰ ἐπιβληθῇ ἀναγκαστικῶς ἢ ἐκτέλεισις τῆς ποινῆς ταύτης.

Ὁ κανονικὸς νομοθέτης διαγράφει λίαν εὐρὺ τὸ πλαίσιον τῆς δυναμένης νὰ ἐπιβληθῇ τῷ δράστῃ τοῦ προκειμένου παραπτώματος ποινῆς, καθ' ὅσον ὀρίζει μόνον τὸ εἶδος τῆς ποινῆς (μικρὸς ἀφορισμὸς), ἄνευ ὅμως θεσπίσεως περιορισμοῦ τινος ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν διάρκειαν τῆς ἀπειλουμένης ποινῆς, τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς χρονικῆς διαρκείας τῆς ποινῆς ἐπαφιεμένου εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐπισκοπικὴν δικαστικὴν διάκρισιν.

Κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς ταύτης, λόγῳ τοῦ ἐντόνως πνευματικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος, ἀπαιτεῖται ἰδιάζουσα προσοχὴ διὰ τὴν κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατὸν ἐπιτυχῆ προσαρμογὴν ταύτης πρὸς τὴν ὅλην ψυχικὴν κατάστασιν τοῦ δράστου, ἵνα ἐπιτευχθῇ ὁ διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ποινῆς ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς τῆς βελτιώσεως τούτου, διότι δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζηται ὁ ἐλλοχεύων κίνδυνος «μῆπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος» (Β' Κορ. β' 7). Βεβαίως τοῦτο γράφοντες ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μοναχόν, μὴ καταπεσόντα ἐκ τῆς ἐφαμάрту τοῦ μεθύσκεσθαι συνηθείας εἰς τελείαν πάρωσιν τῆς θρησκευτικῆς αὐτοῦ συνειδήσεως. Διότι ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει δὲν πρέπει νὰ προσδοκᾶται, ὅτι ἡ ποινὴ τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ δύναται ν' ἀσκήσῃ ἀγαθὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν πρὸς ἀποβολὴν τῆς ἐφαμάрту ταύτης ἕξεως. Δι' ὅ, ἵνα τοῦλάχιστον ὁ τοιοῦτος μοναχὸς «ἐτέροις ὑπάρξειεν τοῦ σωφρονεῖν παράδειγμα», δέον ὅπως ἐπιβάλληται αὐτῷ ἡ ποινὴ τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ εἰς χρόνον ἰσοβίου διαρκείας.

Ἐρευνητέον τυγχάνει ἐὰν ὁ ἐκκλησιαστικὸς δικαστῆς, συμφώνως πρὸς τὴν διέπουσαν τὴν ἀπονομὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἀρχὴν τῆς ἐπισκοπικῆς δικαστικῆς διακρίσεως, δύναται νὰ καταγνώσῃ τῷ κηρυχθέντι ἐνόχῳ τοῦ παραπτώματος τῆς μέθης μοναχῶ ποινὴν ἕτεραν τῆς τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ. Φρονοῦμεν ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἐπιτρεπτόν, διότι ἡ ποινὴ τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ, ὡς ἀπειλεῖται ἐνταῦθα ἀορίστως, εἶναι λίαν ἐλαστικὴ, δυναμένη νὰ προσλάβῃ ποικίλας μορφὰς ἀυστηρότητος, ἀνταποκρινόμενας πρὸς τὴν βαρύτητα καὶ τὰ ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ ἐκάστης συγκεκριμένης περιπτώσεως.⁷⁹

Διάφορον εἶναι τὸ θέμα, ὅπερ γεννᾶται, ἐν ἣ περιπτώσει ὁ ρυθμίσας τὴν ἀπονομὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης νεώτερος πολιτειακὸς νομοθέτης, ἐν πλήρει περιφρονήσει τῆς κανονικῆς τάξεως, ἀπῆλειψεν, ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν δυναμένων νὰ ἐπιβληθῶσι τοῖς μοναχοῖς ποινῶν, τὴν ποινὴν

79. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 421)1946 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἐπεβλήθη κατὰ μοναχοῦ, κηρυχθέντος ἐνόχου «συνεχοῦς καὶ ἀδιαλείπτου μέθης, καταφρονήσεως καὶ ὕβρεως τοῦ οἴκελου Ἱεράρχου», ἡ ποινὴ τῆς ἀποβολῆς ἐκ τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς μετανοίας αὐτοῦ μετ' ἀφαιρέσεως τοῦ μοναχικοῦ σχήματος.

τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ⁸⁰. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ἐκ τῆς ἀνωμάλου νομοθετικῆς ρυθμίσεως, προκύπτει ἐν κενὸν ὡς πρὸς τὸν κολασμὸν τῶν κανονικῶν παραπτωμάτων, δι' ἃ ὁ κανονικὸς νομοθέτης προέβλεψεν ὡς ποινικὴν κύρωσιν τὴν ποινὴν τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ. Κατὰ νομικὴν ἀκριβολογίαν θὰ ἔπρεπε νὰ εἴπωμεν, ὅτι, καταργηθείσης διὰ νεωτέρας διατάξεως τῆς ἀπειλουμένης ποινικῆς κυρώσεως, τὰ κανονικὰ ταῦτα παραπτώματα παύουσι νὰ εἶναι ἀξιόποινα, καὶ οἱ δράσται τούτων θὰ ἔδει νὰ παραμένωσι τοῦ λοιποῦ ἀτιμώρητοι. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀνταποκρίνεται προφανῶς πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ νεωτέρου πολιτειακοῦ νομοθέτου. Δι' ἃ καὶ φρονοῦμεν, ὅτι ἐνταῦθα εὐρισκόμεθα πρὸ ἀληθοῦς νομοθετικοῦ κενοῦ, ὅπερ καλεῖται νὰ πληρῶσῃ ὁ ἐκκλησιαστικὸς δικαστής, ἐνεργῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς τῆς ἐπισκοπικῆς δικαστικῆς διακρίσεως⁸¹.

γ) Ἐπισκοπῆσις δικονομικῶν θεμάτων. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀρμόδιον διὰ τὴν ἐν τῷ πρώτῳ βαθμῷ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας ἐκδίκασιν τοῦ ὑπὸ μοναχοῦ διαπραχθέντος κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης καθίσταται τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον, διότι μόνον τοῦτο δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ «πάσας τὰς ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων.. προβλεπομένας ποινάς» (Ν. 5383/1932 ἄρθρ. 17, ὡς ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 7 τοῦ Ν. 898/1943). Εἰς τὸ δικαστήριον τοῦτο δέον ὅπως διαβιβάζεται ὑποχρεωτικῶς ἢ ὑπὸθεσις πρὸς ἐκδίκασιν ὑπὸ τοῦ ἐπιληφθέντος τὸ πρῶτον ἀρμοδίῳ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου, ὡς ἀνωτέρω ἐν οἰκείῳ τόπῳ εἴπωμεν. (Ν. 5383)1932 ἄρθρ. 12, ὡς ἀντικατεστ. ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 4 τοῦ Ν. 898/1943). Διὰ τὴν ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ βαθμῷ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας ἐκδίκασιν τῆς ἀνωτέρω ὑποθέσεως ἀρμόδιον εἶναι τὸ Δευτεροβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον (Ν. 5383/1932 ἄρθ. 18). Ὑπὸ τὸ κράτος δὲ τῆς ἰσχύος τοῦ προσωρινῆς ἰσχύος Α.Ν. 214/1967 ἀρμόδιον πρὸς ἐκδίκασιν εἶναι, εἰς πρῶτον καὶ τελευταῖον βαθμὸν, ἀνεκλήτως, τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συνοδικὸν Δικαστήριον.

Δυσχερὲς δικονομικὸν πρόβλημα γεννᾶται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κρήτης. Γενεσιουργὸς αἰτία τοῦ προβλήματος τούτου εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ νεωτέρου πολιτειακοῦ νομοθέτου ἀπάλειψις τῆς ποινῆς τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ

80. Τὸ ὑπὸ ἔρευναν τοῦτο θέμα γεννᾶται σήμερον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κρήτης, διότι δ.Ν.4149)1961 «Περὶ καταστατικοῦ Νόμου τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων» οὐδόλως μνημονεύει τὴν ποινὴν τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ ἐν ταῖς ποιναῖς, ἃς δύναται νὰ ἐπιβάλλωσι τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κρήτης ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου καθιστάμενα Ἐκκλησιαστικά Δικαστήρια. ("Ἴδε ἄρθ. 59 § 1, 64 § 1, καὶ 65 § 2).

81. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κρήτης, τὸ Δευτεροβάθμιον Ἐπισκοπικὸν Δικαστήριον, ἐκδικάζον παραπτώματα μοναχῶν, συνεπαγόμενα τὴν ποινὴν τοῦ ἀπλοῦ ἀφορισμοῦ, ἀντιμετωπίζει διὰ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ποινῆς τῆς ἀποβολῆς τοῦ Μοναχικοῦ Σχήματος, αὐτόχρονα ὅμως ἀντικανονικῆς. (Π, Παναγιωτάκος, Πρην. Δίκ., σ. 338, ὑποσ. 3).

ἐκ τοῦ πίνακος τῶν δυναμένων νὰ ἐπιβληθῶσι τοῖς μοναχοῖς ποίνων, χωρὶς νὰ ἔχη γίνει νομοθετικὴ πρόβλεψις περὶ τοῦ ἐφεξῆς ποινικοῦ κολασμοῦ τῶν κανονικῶν παραπτώματων, δι' ἃ ἀπειλεῖται ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου ἡ ποινὴ τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ. Ἐντεῦθεν γεννᾶται τὸ πρόβλημα, ποῖον ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κρήτης συνεστηκότων ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων εἶναι ἀρμόδιον διὰ τὴν ἐκδίκασιν τοῦ ὑπὸ μοναχοῦ διαπραχθέντος κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης, διότι ὡς γνωστὸν ἡ καθ' ὕλην ἀρμοδιότης τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων προσδιορίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ιδιότητος τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῆς ποινῆς, ἥτις *in abstracto* ἀπειλεῖται δι' ἕκαστον κανονικὸν παράπτωμα. Ἐπειδὴ ἐνταῦθα εὐρισκόμεθα πρὸ ἀληθοῦς νομοθετικοῦ κενοῦ, ἀφορῶντος τὴν ρύθμισιν τοῦ ποινικοῦ κολασμοῦ τῶν τοιούτων παραπτώματων, ὅπερ, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, καλεῖται νὰ πληρῶσῃ ὁ ἐκκλησιαστικὸς δικαστὴς κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς τῆς ἐπισκοπικῆς δικαστικῆς διακρίσεως, φρονοῦμεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο δέον ὅπως ἀνατεθῇ εἰς ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον ἀνωτέρας ποιοτικῆς συνθέσεως, παρέχον μείζονα ἐχέγγυα ὀρθῆς ἐφαρμογῆς τῆς μνησθείσης ἀρχῆς, τοιοῦτον δὲ εἶναι τὸ Δευτεροβάθμιον Ἐπισκοπικὸν Δικαστήριον (Ν. 4149/1961 ἄρθ. 62-64).

Συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας σκέψεις, ἀρμόδιον ἐν τῷ πρώτῳ βαθμῷ τῆς δικαιοδοσίας πρὸς ἐκδίκασιν τοῦ ὑπὸ μοναχοῦ διαπραχθέντος κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης εἶναι τὸ Δευτεροβάθμιον Ἐπισκοπικὸν Δικαστήριον⁸², εἰς ὃ ὑποχρεοῦται ὅπως παραπέμψῃ τὴν ὑπόθεσιν πρὸς ἐκδίκασιν κατὰ τὸ ἄρθρον 60 τοῦ Ν. 4149/1961 τὸ ἀρμοδίως ἐπιληφθὲν Πρωτοβάθμιον Ἐπισκοπικὸν Δικαστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστὸν, πάντοτε καὶ ὑποχρεωτικῶς εἰσάγεται τὸ πρῶτον ἢ κατὰ πρεσβυτέρων, διακόνων καὶ μοναχῶν κατηγορία (Ν. 4149/1961 ἄρθ. 55 § 1). Διὰ τὴν ἐν τῷ δευτέρῳ βαθμῷ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεων τούτων ἀρμόδιον ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον εἶναι ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος Κρήτης, συνεδριάζουσα ὡς Συνοδικὸν Δικαστήριον (Ν. 4149/1961 ἄρθ. 65 § 3).

Δυσχερέστερόν πως δικονομικὸν πρόβλημα ἀνακύπτει ἐν Ἀγίῳ Ὁρει, λόγῳ τῆς ἀτελοῦς νομοτεχνικῆς διατυπώσεως τῶν ρυθμισάντων τὴν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὁρει ἀπονομῆν τῆς δικαιοσύνης Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἀγίου Ὁρους ὑπὸ χρονολογίαν 10 Μαΐου 1924, καὶ τοῦ κυρώσαντος αὐτὸν Νομοθετικοῦ Διατάγματος τῆς 10/16 Σεπτεμβρίου 1926⁸³. Διὰ τὴν ὀρθὴν δὲ κατα-

82. Λόγῳ τῆς μὴ δημοσιεύσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων δὲν καθίσταται ἐφικτὴ ἡ γνώσις τῆς ἐπὶ τοῦ προβλήματος τούτου δοθείσης λύσεως ὑπὸ τῆς δικαστηρικῆς πρακτικῆς.

83. Ὡς εὐστόχως παρατηρεῖ ὁ Π. Παναγιωτάκος (Ἡ ὀργάνωσις τοῦ μοναχ. πολιτεύματος ἐν Ἀγ. Ὁρει Ἀθῶ, ἐν ΑΒΚΑ, τ. Δ 1949, σ. 143), «ἡ κατάστρωσις τῆς ὕλης καὶ ἡ διατύπωσις τῶν θεμάτων εἰς ἄρθρα, ὡς ἐκ τῆς ἐρμηνείας δῆλον γίνεται, κταν κοπιώδης ἐμφανίζεται καὶ εἰς δαιδάλου εἴσοδον ὑποχρεοῖ τὸν ἀναζητοῦντα».

νόησιν τοῦ ἀνακύπτοντος δικονομικοῦ προβλήματος κρίνομεν σκόπιμον, ὅπως ἐκτενέστερόν πως ἐκθέσωμεν τὰ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἀπονομῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἐν Ἀγίῳ Ὁρει.

Ὡς προκύπτει ἐκ τῆς συνδεδυασμένης ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ πρόσθεν μνημονευθέντος Νομ.Δ)τος πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Κ.Χ.Α.Ο.⁸⁴ ἡ ἀπονομή τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἐν Ἀγίῳ Ὁρει ἀνατίθεται τοῖς ἐξῆς ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις:

α) Ἐν τῷ πρώτῳ βαθμῷ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας τοῖς Πρωτοβαθμίοις Δικαστηρίοις. Τὰ Πρωτοβάθμια ταῦτα Δικαστήρια, συγκροτούμενα ἐν τοῖς κοινοβίοις μὲν ἐκ τοῦ Ἡγουμένου μετὰ τῆς Γεροντίας, ἐν τοῖς ἰδιορρύθμοις δὲ ὑπὸ τῆς Συνάξεως τῶν Προϊσταμένων (Κ.Χ.Α.Ο. ἄρθ. 41, ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 9 §1 τοῦ Ν.Δ. τῆς 10/16 Σεπτ. 1926), δικάζουσι πρῶτοδίκως «πάντα τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ πειθαρχικά παραπτώματα τῶν τε ἀδελφῶν τῆς μονῆς καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς» (Ν.Δ. τῆς 10/16 Σεπτ. 1926 ἄρθρ. 9, § 1, ἐδ. α').

β) Ἐν τῷ δευτέρῳ βαθμῷ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας τῷ Δευτεροβαθμίῳ Δικαστηρίῳ, ὅπερ συγκροτεῖ ἡ Ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἀγίου Ὁρους (Κ.Χ.Α.Ο. ἄρθρ. 41, ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 9 § 2 τοῦ Ν.Δ. τῆς 10/16 Σεπτ. 1926). Τὸ Δευτεροβάθμιον τοῦτο Δικαστήριον ἐκδικάζει τὰς ἐφέσεις κατὰ τῶν μὴ ἀνεκκλήτων ἀποφάσεων τῶν Πρωτοβαθμίων Δικαστηρίων (Ν.Δ. τῆς 10/16 Σεπτ. 1926 ἄρθρ. 9 § 2 καὶ 12, ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 71-72 τοῦ Κ.Χ.Α.Ο.).

γ) Τῷ Ἀνωτάτῳ διὰ τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις Δικαστηρίῳ. Τὸ Δικαστήριον τοῦτο, συγκροτούμενον ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου, δικάζει ἀνεκκλήτως τὰς «πνευματικὰς ὑποθέσεις» (Κ.Χ.Α.Ο. ἄρθρ. 43, ἐδ. β'), καὶ τὰ παραπτώματα τῶν Ἀθωιτῶν-ἱερομονάχων καὶ ἱεροδιακόνων, καθ' ὧν ἀπειλεῖται ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως (Κ.Χ.Α.Ο. ἄρθρ. 52).

Τὸ δικονομικὸν πρόβλημα, ὅπερ ἐνταῦθα ἀνακύπτει, ἀνάγεται εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς καθ' ὕλην ἀρμοδιότητος τῶν ἐν τῷ Ἀγίῳ Ὁρει Πρωτοβαθμίων Δικαστηρίων καὶ τοῦ Ἀνωτάτου διὰ τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις Δικαστηρίου. Εἰδικώτερον γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ποῖον δικαστήριον εἶναι καθ' ὕλην ἀρμόδιον διὰ τὴν ἐκδίκασιν τῶν κανονικῶν παραπτωμάτων τῶν ἀπλῶν ἀγιορειτῶν μοναχῶν, ὡς καὶ τῶν κανονικῶν παραπτωμάτων τῶν ἀγιορειτῶν ἱερομονάχων καὶ ἱεροδιακόνων, καθ' ὧν δὲν ἀπειλεῖται ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως;

Προϋπόθεσις τῆς ὀρθῆς λύσεως τοῦ δικονομικοῦ τούτου προβλήματος εἶναι ὁ ὑπὸ τῆς ἐρμηνείας ἐπακριβῆς καθορισμὸς τοῦ περιεχομένου τῶν ὑπὸ τοῦ

84. Αἱ διατάξεις τοῦ Κ.Χ.Α.Ο. δὲν ἰσχύουσιν, ἐφ' ὅσον ἀντίκεινται πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ κυρώσαντος αὐτὸν Νομ.Δ)τος (Νομ.Δ)μα τῆς 10/16 Σεπτ. 1926, ἄρθρ. 1).

νομοθέτου χρησιμοποιουμένων ὄρων («ἐκκλησιαστικά καὶ πειθαρχικά παραπτώματα») (Ν.Δ. τῆς 10/16 Σεπτ. 1926 ἄρθρ. 9 § 1 ἐδ. α') καὶ «πνευματικαὶ ὑποθέσεις» (Κ.Χ.Α.Ο. ἄρθρ. 43, ἐδ. β'). Ἡ ὑπαρξὶς ὅμως τοιαύτης συστηματικῆς ἐργασίας πρὸς ἐρμηνείαν τῶν δύο τούτων ὄρων δὲν ἔχει ὑποπέσει εἰς τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν. Οἱ περὶ τὸ θέμα δὲ τοῦτο παρεμπιπτόντως ἀσχοληθέντες συγγραφεῖς ἄλλως διαφόρους διατυποῦσι γνώμας⁸⁵.

Κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην ὑπὸ τὸν ὄρον «πνευματικαὶ ὑποθέσεις» δέον νὰ ἐννοήσωμεν τὰ κανονικὰ ἐκεῖνα παραπτώματα, ὧν ἡ ἀντικειμενικὴ ὑπόστασις συνίσταται εἰς προσβολὴν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως (ἀποστασία, αἵρεσις), ἢ τῆς καθεστηκυίας ἐκκλησιαστικῆς τάξεως (σχίσμα, παρασυναγωγή, συνωμοσία, φατρία, τυρεία). Ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἐρμηνείας τοῦ ὄρου «πνευματικαὶ ὑποθέσεις», οὐσης στενοτέρας τῆς ὑπὸ τοῦ Π. Παναγιωτάκου διδομένης, καὶ εὐρύτερας τῆς τοῦ Ἄ. Χριστοφιλοπούλου, συνηγορεῖ καθ' ἡμᾶς ἀποφασιστικῶς ὁ ἐξῆς συλλογισμὸς. Τὸ Ἅγιον Ὅρος ὑπάγεται ἀνέκαθεν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου⁸⁶. Ἡ πνευματικὴ αὕτη δικαιοδοσία ἀσκειῖται ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς παραφυλακῆς καὶ διαφυλάξεως ἐν Ἁγίῳ Ὅρει ἀσινούς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ἀπαρασλεύτου τῆς καθεστηκυίας ἐκκλησιαστικῆς τάξεως⁸⁷. Τὰ προμνημονευθέντα ὅμως κανονικὰ παραπτώματα, ἅτινα καὶ διασειοῦσιν αὐτὰ ταῦτα τὰ θεμέλια τῆς πνευματικῆς τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὑποστάσεως, στρέφονται εὐθέως κατὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δικαιοδοσίας. Δι' ὃ καὶ ὁ κολασμὸς

85. Ὁ Κ. Ράλλης (Ἐγχειρίδιον, σ. 142-145) ἐπαναλαμβάνει κατὰ λέξιν τὰς διατάξεις τῶν σχετικῶν ἄρθρων τοῦ Κ.Χ.Α.Ο. καὶ τοῦ κυρώσαντος αὐτὸν Ν.Δ. ἀνευ οὐδενὸς ἐρμηνευτικοῦ σχολίου. Ὁ περὶ τὸ θέμα τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὅρει εἰδικώτερον ἀσχοληθεὶς Π. Παναγιωτάκος (Ἡ ὀργάνωσις τοῦ μον. πολιτ. ἐν Ἁγ. Ὅρει Ἄθω, ἐν ΑΕΚΔ, τ. Δ' 1949, σ. 142-170· Τὸ Δίκ. τῶν Μοναχῶν, σ. 471-503, 509-513· Ποιν. Δίκ., σ. 692-693, 697· Ἄθως, Ὁργάνωσις τῆς Μον. Πολιτείας, ἐν Θ.Η.Ε., τ. Α' στ. 911 κ.έ.) διατυποῖ τὴν γνώμην ὅτι εἰς τὴν καθ' ὕλην ἀρμοδιότητα τοῦ «Πνευματικοῦ Δικαστηρίου» ὑπάγονται «ἅπαντα τὰ ὑπὸ τῶν Ἀθωιτῶν Μοναχῶν, ἱερομονάχων καὶ ἱεροδιακόνων διαπραττόμενα κανονικὰ ἀδικήματα», ἐνῶ εἰς τὴν καθ' ὕλην ἀρμοδιότητα τῶν Πρωτοβαθμίων Δικαστηρίων ὑπάγεται ἡ ἐκδίκασις «πάντων τῶν σοβαρῶν πειθαρχικῶν παραπτωμάτων τῶν μελῶν τῆς Μοναχικῆς Ἀδελφότητος». Ἀντιθέτως ὁ Ἄ. Χριστοφιλόπουλος (Ἑλλην. Ἐκκλ. Δίκ., τεύχος Γ', σ. 86-87) ἐκφέρει τὴν γνώμην, ὅτι εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Πρωτοβαθμίων Δικαστηρίων ὑπάγονται «τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀδικήματα—πλὴν τῶν συνεπαγομένων καθάρσεων τῶν μοναχῶν ἐκάστης μονῆς καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτῆς», ἐνῶ «τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀδικήματα, τὰ συνεπαγόμενα καθάρσεων..., δικάζονται ὑπὸ τῆς πατριαρχικῆς συνόδου Κωνσταντινουπόλεως».

86. Βλ. Στ. Ἱ. Παπαδάτου, Αἱ νομ. βάσεις τῆς Ἁγιορ. Πολιτείας, ἐν Ἡπειρ. Ἐπιστάξ, τ. Η' (1959) σ. 800-804, καὶ Δημ. Πετρακάκου, Τὸ μον. πολ. Ἁγ. Ὁρους, σ. 27-47. Πρβλ. Κ.Χ.Α.Ο., ἄρθρ. 5, ἐδ. α'.

87. Πρβλ. Κ.Χ.Α.Ο. ἄρθρ. 5, ἐδ. β', καθ' ὃ «εἰς οὐδένα ἑτερόδοξον ἢ σχισματικὸν ἐπιτρέπεται ἡ ἐν Ἁγίῳ Ὅρει ἐγκαταβίωσις».

τούτων ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ νομοθέτου, πρὸς ἐξασφάλισιν ἀποτελεσματικῆς ἀμύνης, ἀμέσως τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, ὅπερ, φρονοῦμεν, κέκτηται καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀσκήσεως τῆς σχετικῆς ποινικῆς διώξεως.

Ὅθεν, συμφώνως πρὸς τὰς πρόσθεν ἐκτεθείσας ἡμετέρας ἐπόψεις, ἡ ἐκδικασίς τοῦ ὑπὸ ἀπλοῦ ἀγιορείτου μοναχοῦ διαπραχθέντος κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης ὑπάγεται εἰς τὴν καθ' ὕλην ἀρμοδιότητα τῶν Πρωτοβαθμίων Δικαστηρίων, ἅτινα δύνανται νὰ ἐπιβάλωσι κατὰ τοῦ κηρυχθέντος ἐνόχου μοναχοῦ τὴν ὑπὸ τοῦ ΜΓ' Ἀποστ. Κανόνος ἀπειλουμένην ποινὴν τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ⁸⁸. Κατὰ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, τῆς ἐπιβαλλούσης τὴν ποινὴν τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ, δύναται ν' ἀσκηθῇ ἔφεσις ἐνώπιον τοῦ Δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 72 κ.έ. τοῦ Κ.Χ.Α.Ο.

Εἰς τὴν περίπτωσιν, τέλος, τὸ ὑποκείμενον τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης στερεῖται τῆς ιδιότητος τοῦ ἀγιορείτου μοναχοῦ, ἐνεργοῦνται κατ' αὐτοῦ ὅσα ἐξετέθησαν ἐν τῷ ἐδ. γ' τῆς προηγουμένης παραγράφου προκειμένου περὶ μὴ ἀγιορείτου κληρικοῦ, ὑποπεσόντος εἰς κανονικὸν τι παράπτωμα ἐν Ἀγίῳ Ὅρει.

4. Μέθη τῶν κατωτέρων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

α) Γενικαὶ παρατηρήσεις. Ὁ κανονικὸς νομοθέτης κατέστησεν ἀξιοποιῶν τὸ κανονικὸν παράπτωμα τῆς μέθης καὶ ὅταν ἀκόμη ὑποκείμενον τούτου τυγχάνῃ κατώτερος κληρικὸς ἢ ἀπλοῦς λαϊκὸς (Ἀποστολ. κανὼν ΜΓ'). Ἡ ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου ἀναγωγή καὶ τῆς τιοαύτης μέθης εἰς

88. Ὁ Π. Παναγιωτάκος (Τὸ δικ. τῶν μοναχῶν, σ. 492), ἐρμηνεύων τὸ ἄρθρ. 71 τοῦ Κ.Χ.Α.Ο. ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 12 τοῦ Ν.Δ. τῆς 10/16 Σεπτ. 1926, δέχεται ὅτι τὸ Πρωτοβάθμιον Δικαστήριον δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ ἀνεκικλήτως μὲν τὰς ἐξῆς ποινὰς α) κανόνα διὰ κομβοσχοινίου, β) ἐπακτὴν νηστείαν μέχρι 40 ἡμερῶν, γ) περιορισμὸν ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ, δ) περιορισμὸν ἐν ἐξαρτήματι τῆς Ἱ. Μονῆς ἢ ἐν ἑτέρῳ τινὶ τοιαύτῳ μέχρι-τριῶν μηνῶν, ε) ἔκπτωσιν ἀπὸ τοῦ διακονήματος, ς) ἀποκλεισμὸν ἀπὸ τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱ. Συνάξεως μέχρι τριῶν μηνῶν, καὶ ζ) στέρησιν τῆς ἀδείας πρὸς ἱεροπραξίαν μέχρι τριῶν μηνῶν, ἐν δικαιώματι δὲ ἀσκήσεως ὑπὸ τοῦ καταδικασθέντος ἐφέσεως κατὰ τῆς ἐκδοθείσης ἀποφάσεως τὰς κάτωθι ποινὰς α) περιορισμὸν ἐν ἐξαρτήματι τῆς Ἱ. Μονῆς ἢ ἐν ἑτέρῳ Ἱ. Μονῆ-πέρα τῶν τριῶν μηνῶν, καὶ β) ἀποκλεισμὸν ἀπὸ τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱ. Συνάξεως πέρα τῶν τριῶν μηνῶν. Τὴν ἐρμηνεῖαν ταύτην τοιμῶμεν νὰ θεωρήσωμεν ἡμαρτημένην. Ὁ Κ.Χ.Α.Ο. ἐν τῷ ἄρθρῳ 71 δὲν καθορίζει τὸ εἶδος τῶν δυναμένων νὰ ἐπιβάλλωνται ὑπὸ τοῦ Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου ποινῶν, ἀλλ' ἀπλῶς προσδιορίζει τὰς ἀνεκικλήτως ὑπὸ τούτου ἐπιβαλλομένας ποινὰς. Ἡ διάταξις δὲ τοῦ ἄρθρου 72 τοῦ Κ.Χ.Α.Ο., καθ' ἣν ἀπᾶσα ἀπόφασις τοῦ πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, ἐπιβάλλουσα ποινὰς μὲν εἰς τὰς τῶν ἐν ἄρθρ. 71 ὀριζομένων, ὑπόκειται εἰς ἔφεσιν...», δὲν δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς ἀποκλείουσα πᾶν ἕτερον εἶδος ποινῆς. Διότι ὡς μείζων ποινὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ οὐ μόνον ἡ ὑπερβάλλουσα τὸν ἀνώτατον ὅρον τῶν ἐν τῷ ἄρθρ. 71 μνημονευομένων ποινῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἑτέρα κατ' εἶδος ποινὴ. Εἰς μόνον περιορισμὸς διατυπῶται ἐν τῷ ἄρθρ. 7, ἐδ. γ'. τοῦ Ν.Δ. τῆς 10/16 Σεπτ. 1926, ὅτι δηλ. «οὐδεμία ποινὴ ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου ἢ ἱεροῦ κανόνος θεμελιούσης αὐτήν».

ἀξιόποιον κανονικὸν παράπτωμα ἐρείδεται ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀγ. Γραφῆς, ἥτις ἐντόνως καταδικάζει τὸ πάθος τοῦ μεθύσκεσθαι, ὡς πάντη ἀσύμβιβαστον πρὸς τὴν ἡθικὴν ποιότητα τοῦ μέλους τῆς Ἐκκλησίας⁸⁹.

Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐπαπειλουμένης ἐνταῦθα ποινικῆς κυρώσεως, ἱκανὰ ἐλέχθησαν ἐν τῇ προηγουμένη παραγράφῳ, ἐνθα περὶ μοναχῶν ὁ λόγος. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀνακυπτόντων πρὸς ἔρευναν θεμάτων δεόν νὰ τονισθῇ ἐκ προοιμίου ὅτι ταῦτα στεροῦνται ἐν πολλοῖς πρακτικοῦ ἐνδιαφέροντος, τοῦτο μὲν ἔνεκα τῆς μικρᾶς ἀξίας τε καὶ σημασίας, ἣν σήμερον οἱ τοῦ κατωτέρου κλήρου βαθμοὶ ἀντιπροσωπεύουσιν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ⁹⁰, τοῦτο δὲ λόγῳ τῆς ἐπικρατούσης ἐν τῇ συγχρόνῳ ὀρθοδόξῳ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τάσεως, ὅπως τὰ ὑπὸ λαϊκῶν διαπραττόμενα κανονικὰ παραπτώματα ἀντιμετωπίζονται οὐχὶ ὡς τοιαῦτα, ἀλλ' ἀπλῶς ὡς ἁμαρτήματα διὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς μετανοίας μυστηρίου⁹¹. Δι' ὃ καὶ ἡ ἐξέτασις τούτων διὰ βραχέων ἐν τοῖς ἐπομείοις γίνεται.

β) Οἱ κατώτεροι κληρικοὶ ὡς ὑποκειμένα τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης. Οἱ κατώτεροι κληρικοὶ, ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς ὑπαγωγῆς των εἰς τὴν ποινικὴν τῆς Ἐκκλησίας δικαιοδοσίαν, ἐξομοιοῦνται πλήρως πρὸς τοὺς λαϊκοὺς. Τούτου ἔνεκεν παρέλκει πᾶσα τοῦ προκειμένου θέματος ἐνταῦθα ἐξέτασις, δοθέντος ὅτι ἡ ἐπακολουθοῦσα ἀνάπτυξις τοῦ θέματος περὶ τῶν λαϊκῶν, ὡς ὑποκειμένων τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης, καλύπτει καὶ τούτους.

Δεόν ὅμως νὰ τονισθῇ, ὅτι τοῦ κανόνος τούτου ὑφίσταται ἐξαιρέσις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἐνθα οἱ ὑποδιάκονοι, ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς ὑπαγωγῆς εἰς τὴν ποινικὴν τῆς Ἐκκλησίας δικαιοδοσίαν, ἐξομοιοῦνται πρὸς τοὺς ἀνωτέρους κληρικοὺς καὶ τοὺς μοναχοὺς (Ν. 5383/1932, ἄρθρ. 1 καὶ 10· ἡ ἐν τῷ ἄρθρ. 2 § 1 παράλειψις τῆς μνείας τῶν ὑποδιακόνων, ὀφειλομένη προφανῶς

89. Βλ. Α' Κορ. ε' 11, στ' 10, Ἐφεσ. ε' 18, Γαλ. ε' 21. Πρβλ. καὶ «Διαταγὰς τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων», βιβλ. Ε', κεφ. Χ,1. (Β.Ε.Π. τ. 2, σ. 83), βιβλ. Ζ', κεφ. VI, 4 (Β.Ε.Π. τ. 2, σ. 120), βιβλ. Η', κεφ. XLIV,4 (Β.Ε.Π. τ. 2, σ. 169).

90. Βλ. Π. Παναγιωτάκων, Ἡ Ἱερουσόνη, σ. 24, στήλη 2α, ὑπόσ. 4. Ἐν τῶν συγκροτούντων τὸν κατώτερον κλῆρον τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς Ἐκκλησίας βαθμῶν τοῦ ὑποδιακόνου, ἀναγνώστου καὶ ψάλτου (ὁ τοῦ δεποτάτου ἢ κηροφόρου ταχέως ἐξέλιπεν -βλ. Π. Τρεμπέλαν, Μικρὸν Εὐχολ., τ. Α' σ. 194- ὁ δὲ Ἀν. Ν. 2200/1940 ἀπερὶ ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων», ἄρθρ. 64 § 4, ἐσφαλμένως κατατάσσει καὶ τοὺς νεωκόρους ἐν τῷ κατωτέρῳ κλήρῳ), ὁ μὲν πρῶτος βγαίνει πρὸς ἐξαφάνισιν, ἵνα μὴ εἰπωμεν ὅτι ἤδη ἐξέλιπεν, ὁ δεύτερος ἔχει ἀπωλέσει πᾶσαν ἀξίαν, λόγῳ τῆς κακῶς ἐπικρατησάσης συνηθείας τῆς ἀπὸ μειρακιώδους ἡλικίας λήψεως τῆς χειροθεσίας εἰς τὴν τάξιν τῶν Ἀναγνωστῶν (βλ. Ἐγκ. Ὑπ. Ἐκκλησ. ὑπ' ἀριθμ. 6926/2-9-1867, ἐν Π. Κλάδου, Ἐκκλησιαστικά, μέρος Β', σ. 244), ὁ δὲ τρίτος σπανίως ὡσαύτως ἀπαντᾷ, ἔνεκα τῆς ἀπροθυμίας τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ψαλλόντων, ὅπως προχειρισθῶσιν εἰς τὸν τοῦ ψάλτου βαθμὸν.

91. Πρβλ. Milash—Ἀποστολόπουλον, σ. 697.

εἰς ἀβλεψίαν, δὲν ἄλλοιοῖ τὴν ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 1 γενομένην γενικὴν ρύθμισιν τοῦ θέματος). Ὡς ἐκ τούτου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον τὸ ὑποκείμενον τοῦ κανονικοῦ τῆς μέθης παραπτώματος φέρῃ τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποδικόνου, ἐφαρμογὴν ἔχουσιν αἱ διατάξεις τοῦ Ν. 5383/1932, ὡς αὐταὶ διὰ μεταγενεστέρων νόμων ἐτροποποιήθησαν, διὰ τε τὴν ἄσκησιν τῆς ποινικῆς διώξεως, τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀνακρίσεως καὶ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως. Ἀρμόδιον δὲ καθ' ὕλην ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον πρὸς ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως εἶναι τὸ Πρωτοβάθμιον Συνοδικὸν Δικαστήριον, ὡς τὸ μόνον δυνάμενον νὰ ἐπιβάλλῃ πάσας τὰς ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων προβλεπομένας ποινάς, ἐν αἷς καὶ τὴν τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ (Ν. 5383/1932 ἄρθ. 17, ὡς ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 7 τοῦ Ν. 898/1943). Ἐπιλαμβάνεται δὲ τοῦτο, ὡς καὶ ἀνωτέρω γράφομεν, κατόπιν παραπομπῆς τῆς ὑποθέσεως ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίως ἐπιληφθέντος Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου, εἰς ὃ ὑποχρεωτικῶς εἰσάγεται πάντοτε τὸ πρῶτον ἢ κατὰ πρεσβυτέρων, διακόνων, ὑποδιακόνων, καὶ μοναχῶν κατηγορία (Ν. 5383/1932, ἄρθρ. 2 § 1 καὶ ἄρθρ. 12, ὡς ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 4 τοῦ Ν. 898/1943).

γ) Οἱ λαϊκοὶ ὡς ὑποκείμενα τοῦ κανονικοῦ παραπτώματος τῆς μέθης. Οἱ ὑποπεσόντες εἰς τὸ κανονικὸν παράπτωμα τῆς μέθης λαϊκοὶ ὑπόκεινται τῇ προσωπικῇ ποινικῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου. Ἡ προσωπικὴ αὕτη ποινικὴ τοῦ ἐπισκόπου ἐπὶ τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας δικαιοδοσία ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου θεσμοθετηθεῖσα, περιεχόμενον ἔχει ἐν Ἑλλάδι τὴν ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ κατὰ παντὸς λαϊκοῦ μέλους τῆς Ἐκκλησίας κηρυττομένου ἐνόχου διαπράξεως κανονικοῦ παραπτώματος, ἐπισύροντος τὴν ποινὴν ταύτην⁹². Ἡ ἄσκησις τῆς ποινικῆς ταύτης δικαιοδοσίας δὲν ὑπόκειται εἰς αὐστηροὺς δικονομικοὺς τύπους. Ἀπλῶς διδάσκειται ὅτι ὁ ἐπίσκοπος δικαιούται νὰ ἐνεργήσῃ οἶονεὶ δικαστικὴν ἔρευναν πρὸς σχηματισμὸν πεποιθήσεως περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ ἀθώωτης τοῦ κατηγορουμένου⁹³ καὶ ὅτι ὁ κατηγορούμενος, πρὸ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ποινῆς, δέον νὰ καλῆται εἰς ἀπολογία καὶ νοθεσίαν⁹⁴. Φρονοῦμεν δέ, ὅτι ἐνταῦθα δὲν συντρέχει λόγος ν' ἀποκλεισθῇ ἡ ἰδιωτικὴ γνῶσις τοῦ ἐπισκόπου πρὸς σχηματισμὸν τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ πεποιθήσεως.

92. Ὁ νεώτερος Ἑλληνο-πολιτειακὸς νομοθέτης δὲν ἀνῆρσε τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ὑπὸ τῶν λαϊκῶν διαπραττομένων κανονικῶν παραπτωμάτων (βλ. Ἐφ. Δωδεκ. 3/1950 Βούλευμα, ἐν Θέμιδι, τ. 61 (1950), σ. 308 κ.έ.) ἐρρυθμίσε μόνον τὴν ἄσκησιν τῆς δικαιοδοσίας ταύτης, ὡς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς τοῦ μεγάλου ἀφορισμοῦ (Ν. 671/1943, ἄρθρ. 8, Ν. 4149/1961, ἄρθρ. 10, § 10, ἐδ. β'). Ὁ Π. Παναγιωτάκος (Ποιν. Δικ. σ. 673-674) ἀρνεῖται τὸν δικαστικὸν χαρακτήρα τῆς τοιαύτης ποινικῆς τοῦ ἐπισκόπου δικαιοδοσίας, χαρακτηρίζει δὲ τὸ κανονικὸν δικαίωμα πρὸς ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ ὡς ἀπλοῦν πειθαρχικὸν μέτρον.

93. Βλ. Ἀ. Χριστοφιλόπουλον, Θέματα Βυζ. Ἐκκλ. Δικ., σ. 68.

94. Βλ. Ἀ. Χριστοφιλόπουλον, Ἑλληνο-Ἐκκλ. Δικ., τευχ. Γ', σ. 29.

Γεννᾶται ἐνταῦθα τὸ ἐρώτημα, ἐὰν ἡ ἐπιβολὴ τῆς ποινῆς τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ κατὰ τοῦ κηρυχθέντος ἐνόχου διαπράξεως κανονικοῦ παραπτώματος λαϊκοῦ γίνηται ἀνεκκλήτως, ἢ χωρεῖ προσφυγῇ κατ' αὐτῆς ἐνώπιον δευτεροβαθμίου δικαστικοῦ ὄργανου. Κατὰ τὸν Π. Παναγιωτάκον (Ποιν. Δίκ. σ. 675), κατὰ τὸ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύον δίκαιον, ὁ διὰ τῆς ποινῆς τοῦ μικροῦ ἀφορισμοῦ κολασθεὶς λαϊκός, ὡς μόνον μέσον προσβολῆς κατὰ τῆς εἰς βάρος αὐτοῦ ἐκδοθείσης καταδικαστικῆς ἀποφάσεως διαθέτει τὴν ἄσκησιν τοῦ ἀπλοῦ δικαιώματος χρήσεως τοῦ διοικητικοῦ μέτρου τῆς ἀναφορᾶς παραπόνου πρὸς τὴν Ποιμαίνουσαν Ἐκκλησίαν, ἢτοι τὴν Διαρκῆ Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἢ τὴν Ἱερὰν Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, καὶ οὐδὲν πέρα τούτου. Κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην τὴν ἐπὶ τοῦ τεθέντος ἐρωτήματος ἀπάντησιν δίδει ἡμῖν ὁ κανονικὸς νομοθέτης, ὅστις διὰ τῶν κανόνων ε' Ἀντιοχείας καὶ ε' Α' Νικαίας ἐθέσπισε τὴν προσβολὴν τῆς ἐπιβαλοῦσης τὴν ποινὴν τοῦ ἀφορισμοῦ ἐπισκοπικῆς ἀποφάσεως δι' ἐφέσεως ἐνώπιον τῆς συνόδου τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας. Καὶ θὰ ἠδύνατο ν' ἀντίπη τις, ὅτι τοιαύτη ἀρμοδιότης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἢ τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης πρὸς ἐκδικασίαν τῶν ἐφέσεων τούτων δὲν προβλέπεται ἐν τοῖς ρυθμίζουσι τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν νεωτέροις πολιτειακοῖς κανόσι δικαίου, πλὴν ὅμως φρονοῦμεν, ὅτι, ἐφ' ὅσον γίνηται δεκτὸν ὅτι ὁ νεώτερος πολιτειακὸς νομοθέτης δὲν ἀνήρесе πλήρως τὴν ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ νομοθέτου θεσμοθετηθεῖσαν ποινικὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἐκδικασίαν εἰς πρῶτον βαθμὸν τῶν ὑπὸ λαϊκῶν διαπραττομένων κανονικῶν παραπτωμάτων, εἶναι ἀνακόλουθον νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἀνήρесе τὴν ἐν τῷ δευτέρῳ βαθμῷ ἄσκησιν τῆς ποινικῆς ταύτης δικαιοδοσίας.